

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 12
2018.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:
<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 118.000 прописа, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић, организатор пријема и евиденције захтева корисника

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Лепосава Милановић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, организатор пријема и евиденције захтева корисника
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић
Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед старих публикација
- 4.** Преглед нових књига
- 5.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Судан, на нерезиденцијелној основи, са седиштем у Каиру, Драгана Бисенића, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Судан, на нерезиденцијелној основи, са седиштем у Каиру, Југослава Вукадиновића, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије – сталног представника Републике Србије при Економској заједници држава Западне Африке (ECOWAS), са седиштем у Абуџи, Јована Марића, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије – сталног представника Републике Србије при Економској заједници држава Западне Африке (ECOWAS), са седиштем у Абуџи, Ђуре Ликара, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Јужноафричкој Републици, Горана Вујичића, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Кнежевини Андори, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Мадриду, Данка Прокића, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Кнежевини Андори, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Мадриду, Катарине Лалић Смајевић, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Укази о додели одликовања, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Савезној Републици Сомалији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Најробију, Ивана Живковића, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Савезној Републици Сомалији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Најробију, Драгана Жупањевца, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Закон о изменама и допунама Закона о судским таксама, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о државним службеницима, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Аутентично тумачење одредбе члана 22. Закона о општем управном поступку (Службени гласник РС, број 18/16), Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Уредба о извозу и увозу робе која би се могла користити за извршење смртне казне, мучење или друго окрутно, нељудско или понижавајуће поступање или кажњавање, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Уредба о условима и поступку отварања и затварања граничних прелаза, њиховој категоризацији, радном времену и начину преласка преко државне границе, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Уредба о условима за одређивање привременог граничног прелаза, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Уредба о изменама и допунама Уредбе о пријему у професионалну војну службу, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Уредба о ближим условима за успостављање електронске управе, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о организационим и техничким стандардима за одржавање и унапређење Јединствене информационо-комуникационе мреже електронске управе и повезивање органа на ту мрежу, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о начину вођења Метарегистра, начину одобравања, суспендовања и укидања приступа сервисној магистралу органа и начину рада на Порталу еУправа, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о начину рада Портала отворених података, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о ближим условима за израду и одржавање веб презентације органа, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о условима и поступку пријема на службу у Војсци Србије и Министарство одбране професионалних припадника Војске Србије, кадета и државних службеника и намештеника, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о начину и поступку пријема цивилних лица на службу у Војсци Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Одлука о успостављању дипломатских односа између Републике Србије и Републике Палау, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Одлука о престанку функције председника Врховног касационог суда, Драгомира Милојевића, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Одлука о измени Одлуке о броју судија у судовима, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Одлука о допунама Одлуке о Смерницама за примену одредаба Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма за обвезнике над којима Народна банка Србије врши надзор, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о кућном реду у центру за азил и другом објекту за смештај тражилаца азила, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Правилник о начину издавања и обрасцу потврде надлежне здравствене установе о промени пола, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о изменама Правилника о издавању извода из матичних књига намењених иностранству, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о изменама Правилника о поступку издавања пријаве рођења детета и обрасцу пријаве рођења детета у здравственој установи, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о допунама Правилника о поступку издавања потврде о смрти и обрасцу потврде о смрти, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о садржају и изгледу печата и посебних ознака и начину уноса података о уласку и изласку и о одбијању уласка и изласка, као и о другим подацима од значаја за граничну проверу у путну исправу, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Правилник о обрасцу и садржини захтева за издавање дозволе, обрасцу дозволе и другим обрасцима који прате извоз и увоз робе која би се могла користити за извршење смртне казне, мучење или друго окрутно, нељудско или понижавајуће поступање или кажњавање, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Упутство о вођењу матичних књига и обрасцима матичних књига, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Упутство о Методологији за спровођење анализе ризика од корупције у Министарству унутрашњих послова, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Решење о стављању на листу означених лица, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Решење о разрешењу генералног конзула Републике Србије у Солуну, Република Грчка, Синише Павића, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Решење о разрешењу генералног конзула Републике Србије у Милану, Република Италија, Небојше Вушуровића, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Решење о постављењу генералног конзула Републике Србије у Милану, Република Италија, Радмиле Селаковић, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Акционог плана за спровођење иницијативе Партнерство за отворену управу у Републици Србији за период 2018–2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Стратегија супротстављања ирегуларним миграцијама у Републици Србији за период од 2018. до 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између страна потписница Конвенције о полицијској сарадњи у југоисточној Европи о аутоматској размени ДНК података, дактилоскопских података и података о регистрованим возилима, са Споразумом о спровођењу

Споразума између страна потписница Конвенције о полицијској сарадњи у југоисточној Европи о аутоматској размени ДНК података, дактилоскопских података и података о регистрованим возилима, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Меморандум о разумевању између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства спољних послова и међународне сарадње Уније Комора, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Меморандум о разумевању о успостављању механизма политичких консултација између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства спољних послова Доминиканске Републике, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Меморандум о разумевању између Дипломатске академије Министарства спољних послова Републике Србије и Института за дипломатске студије Министарства спољних послова Арапске Републике Египат о међусобној сарадњи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Меморандум о сарадњи између Министарства правде Републике Србије и Министарства правде Краљевине Мароко, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Меморандум о сарадњи између Министарства правде Републике Србије и Министарства правде Републике Азербејџан, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Пречишћен текст Пословника о раду Скупштине Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Кадровском плану Аутономне Покрајине Војводине за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Службени лист Града Београда

Одлука о изменама Одлуке о Градској управи Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 103/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о Градском правобранилаштву Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 103/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о Градској управи Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Царински закон, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о буџету Републике Србије за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о буџетском систему, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о царинској служби, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о јавној својини, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о измени Закона о републичким административним таксама, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о играма на срећу, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о пореском поступку и пореској администрацији, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о јавном дугу, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о дувану, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о порезу на добит правних лица, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о порезу на имовину, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о накнадама за коришћење јавних добара, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Banca Intesa a.d. Beograd, за измиривање обавеза Јавног предузећа „Србијагас“ Нови Сад по основу Уговора о кредиту за изградњу разводног гасовода Александровац – Брус – Копаоник – Рашка – Нови Пазар – Тутин (II фаза), Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о давању гаранције Републике Србије у корист Societe Generale Banke Srbija a.d. Beograd, Комерцијалне банке а.д. Београд, Банке Поштанска штедионица а.д. Београд, ОТП банке Србија а.д. Нови Сад и Војвођанске банке а.д. Нови Сад по задужењу Јавног предузећа „Србијагас“ Нови Сад, по основу уговора о кредиту за изградњу гасовода на територији Републике Србије од границе са Републиком Бугарском до границе са Мађарском и другим суседним земљама са Републиком Србијом, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о измени и допунама Закона о привредним друштвима, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о стечају, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о улагањима, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о допуни Закона о комуналним делатностима, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о поступку уписа у катастар непокретности и водова, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о платама државних службеника и намештеника, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама Закона о платама службеника и намештеника у органима аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама Закона о систему плата запослених у јавном сектору, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама Закона о платама запослених у јавним агенцијама и другим организацијама које је основала Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о инспекцијском надзору, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о водама, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о стицању права својине на земљишту, објектима и водовима Рударско-топионичарског басена РТБ Бор д.о.о. Бор, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о утврђивању јавног интереса и посебним поступцима експропријације и прибављања документације ради реализације изградње система за транспорт природног гаса „Јужни ток“, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Исправка Закона о давању гаранције Републике Србије у корист Societe Generale Банке Србија а.д. Београд, Комерцијалне банке а.д. Београд, Банке Поштанска штедионица а.д. Београд, ОТП банке Србија а.д. Нови Сад и Војвођанске банке а.д. Нови Сад по задужењу Јавног предузећа „Србијагас“ Нови Сад, по основу уговора о кредиту за изградњу гасовода на територији Републике Србије од границе са Републиком Бугарском до границе са Мађарском и другим суседним земљама са Републиком Србијом, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Уредба о изменама Уредбе о царински дозвољеном поступању са робом, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Уредба о изменама Уредбе о утврђивању Програма управљања водама у 2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Уредба о класама путничких бродова, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Уредба о усклађивању номенклатуре Царинске тарифе за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 97/2018

Уредба о условима, висини, обухвату корисника пензија и динамици исплате новчаног износа као увећања уз пензију, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Уредба о утврђивању Превентивног акционог плана ради обезбеђивања сигурности снабдевања природним гасом, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Уредба о утврђивању Кризног плана ради обезбеђења сигурности снабдевања природним гасом, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Уредба о измени Уредбе о мониторингу квалитета деривата нафте и биогорива, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Уредба о раду и мрежи радарских центара у систему одбране од града и утврђивању локације радарских центара и заштитних зона тих центара, као и врстама ограничења која се могу увести у заштитним зонама, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Уредба о категоризацији и поступку унапређења објеката у којима се послује храном животињског порекла, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Уредба о износу и начину исплате накнада за вршење војне обавезе, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о условима и начину доделе и коришћења средстава за подстицање унапређења туристичког промета домаћих туриста на територији Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о утврђивању подручја „Луковска бања“, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о проглашењу Споменика природе „Тупижничка леденица“, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о проглашењу Споменика природе „Пећински систем Самар“, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о утврђивању Листе категорија квалитета ваздуха по зонама и агломерацијама на територији Републике Србије за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о измени и допуни Уредбе о утврђивању Државног програма обнове инфраструктуре која је у надлежности јединице локалне самоуправе оштећене или порушене услед дејства поплава у мају и јуну 2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о изменама Уредбе о утврђивању Државног програма обнове јавних објеката у јавној својини у секторима образовања, здравства и социјалне заштите, оштећених или порушених услед дејства поплава у мају и јуну 2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Уредба о утврђивању Плана званичне статистике за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Одлука о утврђивању Програма монетарне политике Народне банке Србије у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Одлука о измени Одлуке о условима отварања и начину вођења девизних рачуна резидената, као и динарских и девизних рачуна нерезидената, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Одлука о измени и допунама Одлуке о јединственој тарифи по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Одлука о утврђивању цена резервисаних поштанских услуга у међународном поштанском саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Одлука Уставног суда Републике Србије којом се утврђује да одредба члана 5. став 4. Закона о порезима на имовину (Службени гласник РС, број 26/01), није у сагласности са Уставом, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о утврђивању листе репрезентативних услуга повезаних са платним рачуном, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о утврђивању прегледа услуга и накнада повезаних с платним рачуном, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о утврђивању изгледа и садржаја извештаја о наплаћеним накнадама, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о садржини и начину достављања и објављивања података о накнадама које пружаоци платних услуга наплаћују корисницима платних услуга, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о почетном капиталу, капиталу и капиталном захтеву оператора платног система, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о спровођењу одредаба Закона о платним услугама које се односе на давање дозволе за рад платног система и сагласности на измене и допуне правила рада платног система, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о изменама Методологије за одређивање цене приступа систему за пренос електричне енергије, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о изменама Методологије за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију електричне енергије, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о измени Методологије за одређивање цене електричне енергије за гарантовано снабдевање, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Одлука о образовању Радне групе за израду Нацрта закона о контроли државне помоћи, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Одлука о изменама Одлуке о распореду и коришћењу средстава за суфинансирање јединица локалне самоуправе за израду пројектно-техничке документације у 2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Одлука о изменама и допуни Одлуке о адекватности капитала банке, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Одлука о условима и начину за смањење царинских дажбина на одређену робу, односно за изузимање одређене робе од плаћања царинских дажбина у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Одлука о изменама и допуни Одлуке о условима за смањење царинских дажбина на одређену робу, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Одлука о изменама Одлуке о одређивању пољопривредних и прехранбених производа за које се плаћа посебна дажбина при увозу и утврђивању износа посебне дажбине, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Одлука о утврђивању Енергетског биланса Републике Србије за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Правилник о изменама Правилника о стандардном класификационом оквиру и Контном плану за буџетски систем, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Правилник о начину и условима електронске размене података између Агенције за привредне регистре, државних органа и Народне банке Србије ради спровођења евидентирања стварних власника, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о садржини Централне евиденције ради спровођења евидентирања стварних власника Регистрованог субјекта, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о условима за поступке и технолошка решења који се користе током поузданог електронског чувања документа, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о измени Правилника о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Правилник о утврђивању Плана издавања пригодних поштанских марака и вредносница и мотива редовних издања поштанских марака и вредносница, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Правилник о начину вођења Регистра лица овлашћених за обављање послова извоза и увоза наоружања и војне опреме, брокерских услуга и техничке помоћи, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Правилник о обрасцима сагласности за безбедносну проверу, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Правилник о обрасцу и садржини захтева за издавање дозволе, обрасцу дозволе и другим обрасцима који прате извоз и увоз наоружања и војне опреме, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Правилник о начину издавања дозволе за извоз и увоз наоружања и војне опреме по посебној процедури, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Правилник о утврђивању Програма мониторинга безбедности хране животињског порекла и хране за животиње која се увози за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Правилник о изменама и допунама Правилника о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Правилник о измени Правилника о међународној потврди (сертификату) о улову и листи производа рибарства за које нису потребне међународне потврде (сертификати) о улову, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Правилник о начину утврђивања и евидентирања корисника јавних средстава и о условима и начину за отварање и укидање подрачуна консолидованог рачуна трезора код Управе за трезор, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Правилник о посебним елементима, односно критеријумима за процену ризика, учесталост вршења инспекцијског надзора на основу процене ризика и посебним елементима плана инспекцијског надзора у области ветеринарске инспекције, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Правилник о изгледу и садржини обрасца дозволе за повремени превоз и обрасца дозволе за наизменични превоз, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Правилник о начину коришћења средстава са подручуна консолидованог рачуна трезора Републике Србије, односно других рачуна, начину пласирања новчаних средстава, као и о начину извештавања о коришћењу, односно инвестирању средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Правилник о допунама Правилника о начину и роковима вршења пописа имовине и обавеза корисника буџетских средстава Републике Србије и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Правилник о измени Правилника о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Правилник о одређивању подручја са отежаним условима рада у пољопривреди, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о изменама и допунама Правилника о упису у Регистар пољопривредних газдинстава и обнови регистрације, као и о условима за пасиван статус пољопривредног газдинства, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о условима које мора да испуњава правно лице које врши професионално оспособљавање возача, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о изменама Правилника о одређивању царинских органа за царинење одређених врста робе или спровођење одређених поступака, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о воћним соковима и одређеним сродним производима намењеним за људску употребу, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о обрасцу и садржини захтева за издавање дозволе, обрасцу дозволе и другим обрасцима који прате извоз и увоз робе двоструке намене, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о изменама и допунама Правилника о техничким нормативима за заштиту високих објеката од пожара, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о изменама и допунама Правилника о прехранбеним и здравственим изјавама које се наводе на декларацији хране, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о условима и поступку за издавање дозволе за коришћење хелидрома, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о Списку корисника јавних средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Правилник о посебним елементима процене ризика, учесталости вршења инспекцијског надзора на основу процене ризика и посебним елементима плана инспекцијског надзора у области геологије и рударства, Службени гласник Републике Србије бр. 106/2018

Правилник о посебним елементима процене ризика, учесталости вршења инспекцијског надзора на основу процене ризика и посебним елементима плана инспекцијског надзора у области електроенергетике, Службени гласник Републике Србије бр. 106/2018

Упутство о попуњавању образаца за извештавање о кредитним пословима са иностранством, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Наредба о изменама Наредбе о мерама за очување и заштиту рибљег фонда, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Решење о утврђивању превода Међународних стандарда ревизије, Службени гласник Републике Србије бр. 100/2018

Програм за решавање проблематичних кредита за период 2018–2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Уговора о гаранцији (Пројекат техничко-путничке станице (ТПС) Земун – фаза 2) између Републике Србије и Европске банке за обнову и развој, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Закон о потврђивању Уговора о државном концесионалном зајму за Пројекат изградње обилазнице око Београда на аутопуту Е70/Е75, деоница: мост преко реке Саве код Остружнице – Бубањ Поток (Сектори 4, 5 и 6) између Владе Републике Србије, коју представља Министарство финансија, као зајмопримца и кинеске Export-Import банке, као зајмодавца, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Закон о потврђивању Оквирног споразума између Владе Републике Србије и Владе Народне Републике Кине о обезбеђењу Републици Србији концесионалног зајма Народне Републике Кине, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Закон о потврђивању Анекса број 1 Финансијског уговора Железничка пруга Ниш–Димитровград од 31. јануара 2018. године између Републике Србије и Европске инвестиционе банке, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Споразум између Републике Србије и Републике Мјанмарске Уније о реципрочном давању у закуп непокретности намењених смештају дипломатско-конзуларних представништава, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Меморандум о разумевању о сарадњи у области иновација, иновативне дигитализације и трансфера технологије између Владе Републике Србије – Кабинета министра задуженог за иновације и технолошки развој и Канцеларије потпредседника Владе Словачке Републике за инвестиције и информатизацију, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска скупштинска одлука о буџету Аутономне Покрајине Војводине за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштина одлука о Годишњем програму коришћења средстава из Буџетског фонда за шуме Аутономне Покрајине Војводине за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2019. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Годишњем програму коришћења средстава из Буџетског фонда за воде Аутономне Покрајине Војводине за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Годишњем програму коришћења средстава из Буџетског фонда за развој ловства Аутономне Покрајине Војводине за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Програму мера подршке за спровођење пољопривредне политике за развој села на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2019. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Измене и допуне Плана поступног увођења родно одговорног буџетирања за кориснике буџетских средстава Аутономне Покрајине Војводине за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 59/2018

Службени лист Града Београда

Одлука о постављању система јавних бицикала на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 103/2018

Одлука о утврђивању просечних цена квадратног метра одговарајућих непокретности на територији града Београда за утврђивање пореза на имовину за 2019. годину, Службени лист Града Београда бр. 108/2018

Одлука о допуни Одлуке о висини стопе пореза на имовину, Службени лист Града Београда бр. 108/2018

Одлука о измени и допуни Одлуке о утврђивању закупнина за пословни простор на коме је носилац права јавне својине Град Београд, односно на коме Град Београд има посебна својинска овлашћења, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

Одлука о регулисању старог дуга закупаца пословног простора на коме је носилац права својине Град Београд, односно на коме Град Београд има посебна својинска овлашћења, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о оглашавању на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

Одлука о допунама Одлуке о држању домаћих животиња и кућних љубимаца на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

Одлука о измени и допуни Одлуке о одређивању комуналних делатности, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

Одлука о утврђивању критеријума и мерила за обиме буџета градских општина, Службени лист Града Београда бр. 117/2018

Одлука о буџету Града Београда за 2019. годину, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о утврђивању обима средстава за вршење послова Града и градских општина и одређивању прихода који припадају Граду, односно градским општинама у 2019. години, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о допуни Одлуке о одређивању зона на територији Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о накнадама за коришћење јавних површина за територију Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о накнадама за коришћење јавних путева за територију Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о изменама Одлуке о накнади за заштиту и унапређивање животне средине на територији Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о изменама Одлуке о локалним комуналним таксама за територију Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о измени Одлуке о боравишној такси, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о допуни Одлуке о утврђивању доприноса за уређивање грађевинског земљишта, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о измени и допуни Одлуке о комуналном реду, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о комуналној полицији, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о допуни Одлуке о постављању система јавних бицикала на територији Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о јавним паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о постављању баште угоститељског објекта на територији Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о радном времену угоститељских објеката на територији Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о грађевинском земљишту, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

Решење о измени и допуни Решења о образовању Градског штаба за ванредне ситуације на територији Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 104/2018

Решење о изменама и допунама Решења о општим паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 108/2018

Решење о изменама и допунама Решења о утврђивању списка наручилаца за чије потребе Служба за централизоване јавне набавке и контролу набавки спроводи поступке централизованих јавних набавки, Службени лист Града Београда бр. 114/2018

Измена Плана детаљне регулације за подручје између улица: Француске, Цара Душана, Тадеуша Кошћушка и постојеће пруге на Дорћолу, градска општина Стари град, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

Ценовник услуга организационих јединица Градске управе Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 118/2018

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Закон о Централном регистру обавезног социјалног осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о радном времену посаде возила у друмском превозу и тахографима, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о измени Закона о одређивању максималног броја запослених у јавном сектору, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама Закона о запосленима у јавним службама, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Аутентично тумачење одредаба члана 37. ст. 1–3, став.4 тачка 4) и члана 147. Закона о раду (Службени гласник РС, број 24/05), Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Уредба о престанку важења Уредбе о начину остваривања заштите података за лекове који се употребљавају у хуманој медицини и ближим условима за прихватање референтног лека у поступку издавања дозволе за лек са скраћеном документацијом, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Уредба о изменама и допунама Уредбе о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему Аутономне Покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о посебним елементима процене ризика, посебним критеријумима за процену ризика, учесталости вршења инспекцијског надзора на основу процене ризика и посебним елементима плана инспекцијског надзора из делокруга санитарне инспекције, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о облику и начину вршења унутрашње контроле у здравственој инспекцији, санитарној инспекцији и инспекцији за лекове и медицинска средства, психоактивне контролисане супстанце и прекурсоре, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о смерницама добре праксе у дистрибуцији медицинских средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о допуни Правилника о садржају дозволе за стављање лека у промет, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о изменама и допунама Правилника о садржају захтева и документације, као и начину добијања дозволе за стављање лека у промет, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о утврђивању Списка психоактивних контролисаних супстанци, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Правилник о обустављању и повлачењу, као и о техничкој процени медицинског средства на тржишту, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Правилник о изменама Правилника о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Правилник о изменама и допуни Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу средстава и опреме за личну заштиту на раду, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Правилник о изменама и допунама Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Правилник о производњи медицинских средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о праћењу медицинских средстава на тржишту, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о оглашавању медицинског средства, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о начину распоређивања ученика за учење кроз рад, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о изменама и допунама Правилника о номенклатури здравствених услуга на примарном нивоу здравствене заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о начину остваривања права на специјална помагала за читање и писање која се обезбеђују из средстава Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Правилник о измени и допуни Правилника о садржају и начину издавања обрасца извештаја о повреди на раду и професионалном обољењу, Службени гласник Републике Србије бр. 106/2018

Правилник о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 106/2018

Исправка Правилника о промету на мало медицинских средстава у специјализованим продавницама, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Исправка Правилника о оглашавању медицинског средства, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Решење о утврђивању висине накнаде погребних трошкова за кориснике пензија за јануар, фебруар и март 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Закључак Владе Републике Србије о утврђивању Националног акционог плана запошљавања за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 105/2018

Финансијски план Републичког фонда за здравствено осигурање за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Финансијски план Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Финансијски план Националне службе за запошљавање за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

План здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања у Републици Србији за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 106/2018

Стратегија безбедности и здравља на раду у Републици Србији за период од 2018. до 2022. године са Акционим планом за њено спровођење, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска уредба о измени Покрајинске уредбе о максималном броју запослених на неодређено време у систему Аутономне Покрајине Војводине за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 56/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Програму очувања плодности код оболелих од малигних болести у Аутономној Покрајини Војводини за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Програму раног препознавања и смањења броја менталних поремећаја развојног доба у Аутономној Покрајини Војводини за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Програму унапређивања лечења стерилитета биомедицински потпомогнутим оплођењем и преимплементационом генетском дијагностиком у Аутономној Покрајини Војводини за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о Посебном програму јавног здравља за територију Аутономне Покрајине Војводине за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о остваривању материнског додатка за незапослене мајке за треће или четврто дете, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Покрајинска скупштинска одлука о измени Покрајинске скупштинске одлуке о максималном броју запослених на неодређено време у систему Аутономне Покрајине Војводине за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 60/2018

Одлука о изменама и допуни Одлуке о поступку и критеријумима за доделу средстава Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова, за реализацију Програма унапређења социјалне заштите у Аутономној Покрајини Војводини у 2018. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 56/2018

Службени лист Града Београда

Одлука о измени и допуни Одлуке о правима и услугама социјалне заштите, Службени лист Града Београда бр. 103/2018

Одлука о оснивању Установе социјалне заштите „Прихватилиште за децу Београда“, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

Правилник о престанку важења Правилника о нормативима и стандардима за обављање послова и делатности у установама у којима се остварују права из социјалне заштите о чијем се обезбеђењу стара Град Београд, Службени лист Града Београда бр. 102/2018

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Закон о Фонду за науку Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама и допунама Закона о патентима, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Закон о изменама Закона о привременом уређивању начина наплате таксе за јавни медијски сервис, Службени гласник Републике Србије бр. 95/2018

Одлука о изменама Одлуке о мрежи јавних средњих школа, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Одлука о утврђивању Дома Удружења југословенских инжењера и архитеката у Београду за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Одлука о утврђивању села Гостуше код Пирота за просторно културно-историјску целину, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Одлука о висини накнаде за рад чланова Управног одбора Националног тела за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Одлука о утврђивању зграде „Старе основне школе“ у Бежанији за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Одлука о утврђивању Виле сликара Јожефа Варкоњија у Зрењанину за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Одлука о утврђивању Хидроелектране „Гамзиград“ у Гамзиградској Бањи код Зајечара за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Правилник о ближим условима и критеријумима за избор других стручних лица и чланова комисије за припрему стручне оцене квалитета рукописа и стручног мишљења, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о ближим условима и критеријумима за избор чланова стручне комисије која врши експертизу рукописа уџбеника и чланова комисије за припрему експертског мишљења, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о допуни Правилника о програму и роковима за одржавање семинара, начину полагања испита провере знања и изгледу и садржају обрасца дозволе (лиценце) за инструктора вожње, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Правилник о изменама Правилника о програму за полагање стручног испита за испитивача, програму и роковима за одржавање семинара, начину полагања стручног испита и испита провере знања и изгледу и садржају обрасца дозволе (лиценце) за испитивача, Службени гласник Републике Србије бр. 96/2018

Правилник о критеријумима и мерилима за вредновање програма стручног усавршавања, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Правилник о централној евиденцији програма стручног усавршавања у јавној управи и издавању уверења о учешћу у програму, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Правилник о изменама и допуни Правилника о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Упутство за начин рада ментора у току оспособљавања приправника у државним органима, Службени гласник Републике Србије бр. 101/2018

Решење о измени Решења о поништењу Акта о вредновању, избору, финансирању и праћењу пројеката из Програма основних истраживања и основних усмерених истраживања за период од 2016. до 2020. године и Програма истраживања у области технолошког развоја за период од 2016. до 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 93/2018

Решења о додели националног спортског признања, Службени гласник Републике Србије бр. 94/2018

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 102/2018

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Акционог плана за спровођење Националне стратегије за младе за период од 2018. до 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 99/2018

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Индије о сарадњи у области културе, уметности, младих, спорта и медија, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Меморандум о разумевању између Министарства омладине и спорта Републике Србије и Министарства друштвеног развоја Републике Казахстан у области омладине, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 15/2018

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о измени Одлуке о образовању Организационог одбора за обележавање рације у Бачкој, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 59/2018

Решење о броју диплома и награда које ће се доделити даровитим ученицима и њиховим менторима, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 59/2018

Службени лист Града Београда

Одлука о подизању споменика краљу Александру I Карађорђевићу, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

Програм пружања неопходних мера и активности за одржавање јавних манифестација на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 109/2018

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за октобар 2018. године, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Податак о просечној заради у Републици Србији исплаћеној за период од новембра 2017. до октобра 2018. године, Службени гласник Републике Србије бр. 103/2018

Индекси потрошачких цена за новембар 2018. године, Службени гласник Републике Србије бр. 98/2018

Усклађени динарски износи пореза на употребу, држање и ношење добара, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Износ најниже месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Износ најниже месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање за осигуранике из чл. 25, 26. и 27. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Износ највише месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Износ највише годишње основице доприноса за обавезно социјално осигурање за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 104/2018

Службени лист Града Београда

Показатељ повећања потрошачких цена у октобру 2018. године, Службени лист Града Београда бр. 104/2018

2

**СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ,
СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ
БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2018. ГОДИНИ**

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	НИН
10.	ПЕЧАТ
11.	ПОЛИТИКА

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	ЈЕЗИК ДАНАС
2.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
3.	РС PRESS
4.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
2.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
3.	БИЛТЕН МИНИСТАРСТВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
4.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
5.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
7.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

- 1. В. Карић: Србија: Опис земље, народа и државе, Београд: 1887.**
- 2. Јован М. Павловић: Неимари Југославије, Београд: 1934.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

ОВУ ЈЕ КЊИГУ ПОТПОМОГАО КЊИЖЕВНИ ФОНД
ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА

СРБИЈА

ОПИС ЗЕМЉЕ, НАРОДА И ДРЖАВЕ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. КАРИЋ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. ТИТЕЛБАХ

БЕОГРАД

У КРАЉЕВСКО-СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1887

ИЛУСТРАЦИЈА ЗАДРЖАВА СВА ПРАВА КАКО НА ТЕКСТ ТАКО И НА СЛИКЕ.
TOUS LES DROITS DE TRADUCTION ET DE REPRODUCTION RÉSERVÉS.

«Чим будете боље познавали све оно, што се на људе и земљу, која вас је родила, односи, тим ћете боље умети да примените оно, чему се у школама или књигама научите, тим ћете зрелије моћи да судите, шта је од светских установа, од важних изналазака науке и вештине за народ потребно и корисно, шта ли прерано и штетно.»

Копачник и његово подгорје, говор Др. Ј. Панчића
о Св. Сави, у В. Школи. 1869 године.

«Le premier devoir de tout homme n'en est pas moins d' arriver à se connaître soi même, non seulement comme individu, mais comme peuple, afin qu' il cesse d' agir sous l' impulsion de forces dont il ne se rend point compte et qu' il puisse travailler résolument à son amélioration.»

Elisée Reclus, Nouvelle géographie universelle,
Tome II p. 50.

ПРЕДГОВОР

У књизи, што је пред читаоцем, на научној су основи и критички срећена испитивања Србије, која су до данас изнесена у нашој и туђој књижевности и која су умножена испитивањима и самога писца. У њој ће бити и јаких одељака, заснованих на проучавању оне грађе, што лежи, још и данас неиздата, по архивима разних наших виших надлежности. На послетку, нашће у очи и велики број оригиналних слика, које красе текст књиге, и које ће је с правом обележити као прву, озбиљно илустровану српску књигу.

Људи знаоци, ако прелистају ово дело, опазиће лако, да ли је оно само проста компилација или плод озбиљније студије. Они ће знати и то, колики се труд и колика издржљивост морала уложити те да се изнађе, прикупи и среди и оволико од оне силне грађе, која се паходи по различним актима, повезанима већ давно у фасцикуле и осуђенима, да ваља да никад не виде српскога света, и поред тога, што је у нас „статистично одељење“ већ неколико десетина година у животу. А шта да се рече за слике? Проћи ће, извесно је, још много и много година, док се когод и опет намери да гради збирку слика; овако богату и одабрану, каква се находи у овој књизи.

И ако је ово дело рађено на научној основи, писац није никако сметао с ума шири круг читалаца. Тиме је његова књига, истина, добила мање научан облик, али ће она, тако, главној маси својих читалаца бити разумљивија. Руководен овим, писац није тексту књизи-номе хтео додавати ни цитате из списа, којима се служио; а држао је, да ће се њиховим творцима потпуно одужити и тако, што ће их радове на крају књиге најсавесније поређати. Тако ће се одужити и онима, који су му својом сарадњом помагали.

Да кажем још једну реч. Писац зна да ће се наћи доста људи, који се са њим неће сложити у схватању и начину процоњивања оних предмета, што су овом књигом обухваћени. И у овоме случају није помоћуно, да му се, у моралној атмосфери, којом Србија недавно диспе, припишу и такве побуде, које су од њега неизмерно далеко. За то ће писац и бити у толико захвалнији онима, који узмогу опазити, да му је цело ово дело диктовала, с једне стране, љубав к истини а с друге туга, која га је подилазила при помисли, да у Србији, једној од најлепших и природом најбогатијих земаља у Јевропи, напредак мили странпутицама и тако спорим, пужевљим покретом.

На послетку још нешто. Кад се око некога рада уложи толико труда и трошка колико је писац уложио око ове своје књиге, онда је право, што он очекује, да критичари, по што му раду махне поброје, кажу савесно и оно, што и доброга у њему има.

ЗЕМЉА
И
ЊЕНА ПРИРОДА

ЗЕМЉОПИСНИ ОДНОСИ

ПОПИСИ, ГРАНИЦА, ВЕЛИЧИНА; ВРЕДНОСТ ПОСЛОЖАЈА И ГРАНИЦЕ

Србија захвата готово средину северне полутине Балканскога полуострва, и нахои се на подједнакој даљини од сва три мора, која бију о његове брегове: и од јадранскога, и од белог и црног мора. Она се нахои између $42^{\circ} 22' 15''$ и $44^{\circ} 58' 50''$ северне ширине, и између $36^{\circ} 49' 40''$ и $40^{\circ} 29' 31''$ источне дужине, полазећи од Фера.¹⁾ Највећа јој дужина са севера на југ износи $2^{\circ} 36' 35''$ или 291.1 Км., а са запада на исток $3^{\circ} 40' 31''$ или 301.9 Км.

Најсевернија тачка Србије нахои се на истоме упореднику на коме и Соњ у Далмацији, Турин у Горњој

¹⁾ Од Гринича полазећа између $19^{\circ} 9' 40''$ и $22^{\circ} 49' 31''$.

Италији, Бордо у Францеској и Севастопољ на Криму, у Русији, а најужнија на ономе, што прелази преко Цетиња у Црној Гори и Котора у Далмацији, и што додирује најужнију тачку Францеске. Подневак, који прелази кроз средину Србије, прелази преко Варшаве северно и преко Љубатрна, на Шар планини, и Преспе језера у Македонији, јужно од ње.

Основни је облик краљевине Србије неправилан четвороугао, коме углови леже: у Рачи на ушћу Дрине; на Увцу, онде, где оставља границу Србије; у врху планине св. Илије, и на Дунаву, одмах ниже Текије. Северна граница иде јој реком Савом, од Раче до Београда и онда Дунавом, од Београда до испод Текије; преко ове је границе држава Аустро-Угарска, и у њој: Срем и Банат, земље српске. Западна граница иде Дрином, од Раче па до ушћа Галинске речице; идући за мало овом речицом оставља је и вуче се сувим, до на реку Увац; преко ове је границе држава Турска али земља српска, а поименце Босна. Југозападна граница иде реком Увцем само донекле, а кад га остави, она се пење на Јавор и Голију, силази после са ових планина у реку Рашку, и иде њоме до ушћа јој у Ибар; протежући се донекле и самом овом реком, оставља је те да се поине на Копаоник, идући после даље, све водомеђом Ибра и Ситнице с једне и Мораве с друге стране; пресеца, на послетку, Биначку Мораву, више села Давидовца и пење се на св. Илију, повиши планински врх и најужнију тачку Србије; одавде па за мало још на исток, иде водомеђом Мораве и Пшиње. Преко овѐ, југозападне границе Србиске, опет се простира држава Турска и земља српска: Стара Србија. Сад настаје источна граница. Она почиње ићи водомеђом Струме и Мораве, пресеца за тим Јерму и Гинску реку, од којих постаје Ишпава, и пење се на Стару Планину; протежући се њеном косом удара на послетку у Тимок,

код ушћа Безданице, иде њиме до ушћа му у Дунав, и, за тим, самом овом реком до испод Текије. Преко Дунава је краљевина Румунска а даље на југ, српске покрајине у кнежевини Бугарској.

Поред многих острва у већим граничним рекама, Србији припадају и ова пространија: Циганлија у Сави, више Београда, и за тим у Дунаву: Кисиљевско острво више Градишта, и Поречко, више Доњег Милановца.

Србија је дакле права континентална држава; ако не гледамо на оне незнатне државице, као што су Марино, Андора и т. д., она је поред Швајцарске једина јевропска земља, која се на море ни мало не наслања. Њена је укупна граница дугачка 1329·2 Км. Далеко дужи до те границе иде рекама, и то: Дунавом 315 Км., Дрином 170, Савом 144, Тимоком 40, Увцем 25, Ибром 15 и Рашком 10, свега дакле 719 километара. Остала је граница суха и иде већином водомеђама речним; но по негде и њих оставља и повлачи се неприродним путем, а на име према Старој Србији, онде, где пресеца Ибар и Биначку Мораву, и за тим према Знепољу, у Бугарској, где пресеца Јерму, Гинску реку и њихове притоке.

Од целе ове границе 385·1 Км. протеже се према Аустро-Угарској, 102·4 Км. према Румунској, 276·3 Км. према Бугарској и 545·4 Км. према Турској.

Укупна површина Србије износи 48.589·4 □ Км.; по величини, дакле, међу јевропским државама она је шеснаеста на реду. Од Швајцарске је већа за 7.200 □ Км., од Холандије за 15.600, од Белгије за 19.600 □ Км., а од Црне Горе већа је нешто више од пет пута; од Бугарске пак мања је за 15.380 и од Грчке за 16.100 □ Км. Од васколике српске земље Србија захвата пети, а од целокупне јевропске површине двеста шести део.

Положај, што га Србија заузима, даје јој веома велику вредност, већу много него што је има и једна суседна јој земља на овој страни нашега дела света. Она не само да лежи украј најглавнијега воденог пута средње Јевропе, украј Дунава, већ је и преко ње саме, од најстаријих времена па до данашњих дана, јурила главна струја јевропскога саобраћаја, не само кроз Балканско полуострво, већ, преко њега и попут Азије.

Пространом и веома родном долином Мораве, највеће реке Балканскога полуострва у водопађи Црнога Мора, од вајкада је водио пут, којим је ишла размена не само природних производа и људских рукотворина, већ и размена мисли и образованости између Јевропе и Азије. Овом су долином вазда јездиле и оне силне војске, које су ишле за освајањем, било из Азије у Јевропу било обратно; па и свима најездама варварским на овој страни, туда је био најлакши и најотворенији пут, који оне доиста нигда ни мимоишле нису. *Singidunum* па ушћу Саве и *Viminacium* на ушћу Млаве, највеће и најзнатније старе вароши на целој оној прузи, од Реке на Јадранскоме Мору, па до ушћа дунавског, постојале су на земљишту данашње Србије. *Pogium Margi* на месту данашње Ћуприје, беше велика и главна варош Горње Мизије и слагалиште оружја за целу ову покрајину. *Naissus*, на месту данашњега Ниша, сјајем и величином превазилазаше све вароши Римске у суседним покрајинама на овој страни, а могаће се и тиме поносити, што источној Римској царевини даде и једнога цара, по имену Константина.

Тимочка долина, за Јустинијана, беше окићена са двадесет и седам вароши и градића. Међу варошима на гласу беше *Timotochium* — ранији *Timacum majus* —, код данашњега Књажевца, и *Timaciolum* — ранији *Timacum minus* —, у близини средњевечног замка, Сврљига. Из доње Тимочке Крајине води порекло цар римски Галерије; у част своје

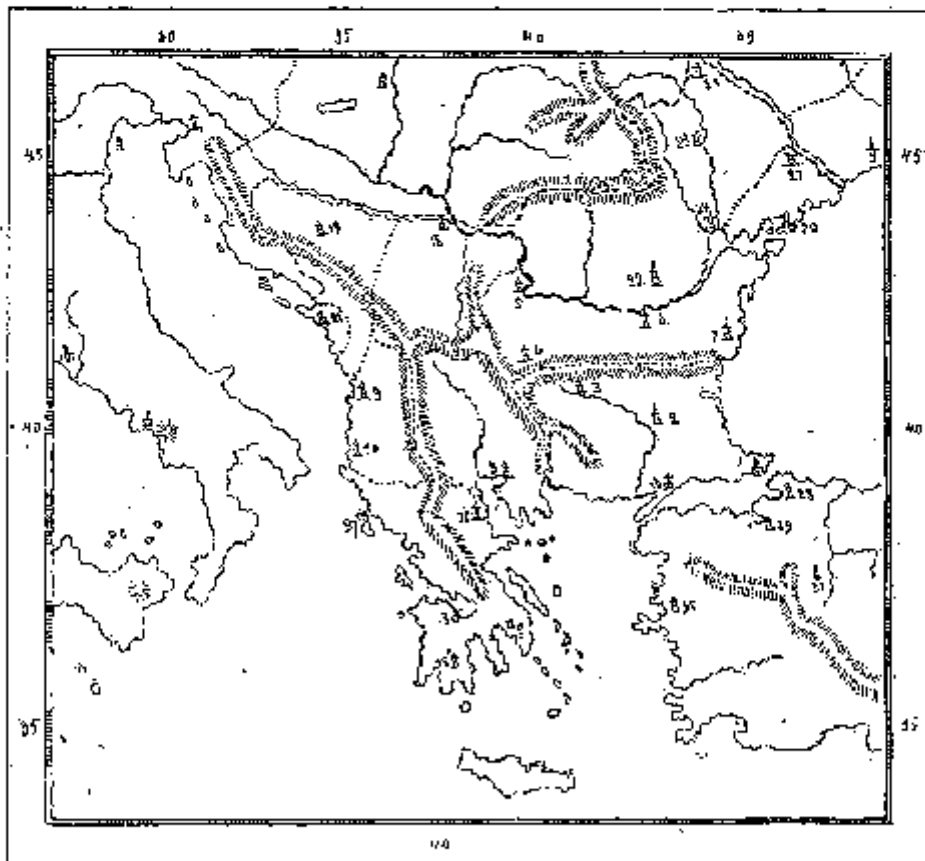
мајке сагради он тамо негде летњи замак Ромулијанум, у коме по смрти беше и сахрањен. Долина је Тимочка од значаја и за саму сеобу оних народа, који су јурили овамо са истока, преко Влашке низије; овуда је на Балканско полуострво ушао и један део Словена.

Па не само поред Дунава, и у Моравској и Тимочној долини, већ и по свима крајевима Србије, где више где мање, виде се остаци вароши, градова, замака, друмова и мостова, све сведока густе насељености, вредноће, рада и бујнога живота и у она давна времена, сведока, који јасно казују велику вредност овога краја земље, што га наша краљевина обухвата. Но најживља струја рада и живота струји и пак и данас оцим истим, старим, самом природом означеним путевима. Најглавнији друм који просеца Србију, и који је у нас познат под именом „Цариградски друм,⁹ па и нова железница, која везује исток са западом, иде оцет Моравском долином, онако исто као и стари „царски пут.“ Војнацијуму као и многим другим старим варошима, истина, једва се и траг зна, али Београд и данас одржава високу вредност старог Сингидунума, а Ниш је на путу да је поврати у свему некадањем обиму своје. Тако исто, на место старих, пропалих средшта трговине и индустрије и раскрсница друмских мрежа, ново време подиже достојно им заменике дуж Дунава, Мораве и Тимока, неостављајући без њих ни остале крајеве, у којима им је место одређено природним згодама, потребом саобраћаја и нових политично управних прилика.

»

Укупан поглед, бачен на Србију, казује јасно да она, садањим границама својим, не обухвата све што јој земљописно, дакле по природи припада. Њени су природни делови још и Звеноље, које је у Вугарској и Стара Србија, која припада Турској: са њима би она чинила доста јасно

обележену, природну целину, јер би водопаја целе Мораве била тада у њеним границама, а тако готово и сва десна водопаја Дринска и водопаја Белог Дрима. Веома је значајно што су сви писци у прошлome и у почетку овога века, и странци и наши, Србију и разумевали у овим природним границама, па тако је и описивали и на картама представљали. Тако је радио Немац Саски, па наш знаменити историк, Рајнх : оба у прошлome веку ; за тим, Соларић (1804) и Вук (чак 1827 год.) у овome веку. Овако пак како је сад, за Србију се може рећи, да су јој границе у обранбеноме погледу доста незгодне. Реке су истина

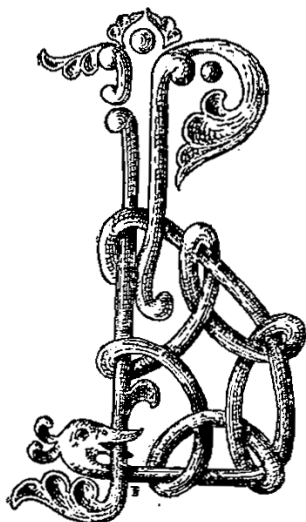

Карта Балканског полуострва из Соларићева атласа.
Србија је простор у коме је бр. 18.

најразговорнија природна граница, али су оне јака сметња за прелаз само код народа на веома нискоме ступњу развића, па и то тек ако су велике ; код народа пак про-

светљенијих, живим саобраћајем, који се на њима вазда развија, оне пре врше улогу уједињавања, па и за сам насилни прелаз не чине озбиљних сметња. Ми смо раније видели, у како великоме размеру реке чине границу Србије. Кад сад узмемо у обзир још и то, да јој граница на неколико страна и приличном дужином ни у колико није ни природна, јер не иде ни венцем планинским ни рекама, и на послетку, да ни онде, где иде и венцем, не чини на доста места јаких препрека прелазу, онда је са свим ласно разумети, за што Србија са садаљим својим границама не може бити никако задовољна, и за што мора најживље тежити, да дође што пре до што поузданијих граница, до оних дакле, које јој је сама природа наменула. Кад Србија једном оствари ту своју тежњу, тек ће онда, наслањајући се на јаке природне бедеме бар на једној страни, моћи вршити свој утицај на све остале. Ово је за нашу народну мисао од толико веће важности, у колико је Србија, без мало са свих страна, окружена земљама, у којима живи све сам српски народ.

ВИСИНСКИ ОБЛИК

Балканско је полуострво у висинском погледу познато са своје велике разгранатости, какву нема да покаже ни један крај у Јевропи. На њему нема никаквога са средног планинског чвора или ланца, од кога би се планине разилазиле и чиниле тако једноставни сплет планински, већ се њиме шири неколико таквих, више мање самосталних сплетова, који се свакојачо додирују и укрштају. Отуда је онако чудесно му богатство у разноликости праваца и облика код планина и равница, заравни, висија и низија, и ако свуда само у умереноме простирању.

То све што у висинском погледу важи за целокупно Балканско полуострво важи и за Србију. За њу се с правом може казати не само да је бреговита и планинска земља, него још и то, да је, припадајући сва поменутоме полуострву, управо и најпотпунији преставник његов по висинском му облику, јер замршеност планинскога сплета у Србији, која долази како од пружања план. ланца у свима могућним правцима тако и од разноликога њиховог грањања, ни где на њему није тако велика као у њој.

Узрок овакоме висинском облику Србије лежи у томе, што је у њу са разних страна зашало неколико, са свим самосталних планинских сплетова. Србија је поље, на коме су ови сплетови и у додир дошла, и услед кога су, било да су се у постајању својо потискивали било везивали, произвели оно разнолико скретање праваца појединих планинских ланаца или оно, веома заплетено гранање планинско.

Са запада улазе у Србију гране Пригорско-Восанских планина — источних Алпа —; са југа гране од планина најстаријег копна Балк. полуострва, тако званог дарданског и македонског копна; са југоистока гране Родопа и Балкана, које се тамо везују још пред уласком у Србију. Са североистока прелазе Карпати.

Но Србија, ма како да је планинска и бреговита земља, она опет нема веома високих планина, јер и оне, које су највише, врзу се висином својом једва око 2000 метара; и што је још значајнаје, све те највише планине не налазе се средином њеном већ на јужној и југоисточној граници, као што су: Јавор, Голија, Копаоник, Велики Стрешер, Стара планина. Планине пак по самој Србији, гледане са мало веће висине, дају јој изглед нешто јаче заталасаног мора: оне не само нису веома високе, него имају и благе нагибе, главичасте врхове и широке косе, које су већином под шумом а често и узоране, под усевиња. Али планине, ма да нису високе, опет својим јаким и нагим гранањем нису дале могућности јачем развићу долина, по унутрашњости њихових сплетова; с тога су те долине узале и дубоке, и шире се тек овде онде у малена пољца или корутине, повезане клисурама или сутескама, које се често и необичном лепотом одликују. Ове узале долине, пољца и корутине орошавају шумни, зелено бистри поточићи и речице, које се хитно, често брзацима а каипто и слаповима журе, да се придружо

главнијим олуцима воденим, у ширим долинама и странијим равницама.

Целокупним својим висинским обликом Србија је нагнута са југа на север. На јужној њеној страни не налазе се само највиши јој врхови, него је она на тој страни и у опште највиша. Идући са југа на север, планински сплетови, ма какога им облика и правца ланци били, снижавају се поступно. У западној Србији ови се сплетови губе у равници или се расплињују у простране валовите заравни, веома благога нагиба и далеко пре но што достигну северну границу Србије, реку Саву. У средњој Србији, између Колубаре и Мораве, они већ почињу припирати уза саму обалу Саве и Дунава, низовима брежуљака, последњих изданака својих; а у источној Србији, почев од Рама а нарочито од Голупца, планински ланци спуштају се у реку осеком, као да хоће тиме да кажу, да им у истини ту није свршетак. У колико се ови сплетови планински, идући на север, снижавају и расплињују, у толико се они један од другог све даље одмичу, остављајући речним долинама, које се између њих простиру, да се све јаче шире и да се на послетку разастру у простране и ниске равнице, кроз које успорено теку богате водене жице. Ширина равница на тој страни стоји у обратној сразмери према ширини планинских сплетова: идући са запада на исток, равнице су све уже а планински сплетови све шири и виши.

Из онога што смо напред казали о укупном висинском изгледу у Србији, ласно је разумети, да је за сада још веома тешко и управо немогућно системски описивати њене планине; с тога, да би изнели њихову слику и пак колико толико прегледније, ми ћемо их поделити на троје:

- а. планине западне Србије, између Дрине с једне и Колубаре и Ибра с друге стране;

- б. планине средње Србије, између Колубаре и Ибра. са западне и Мораве — Велике и Биначке — са источне стране и на послетку,
- в. планине источне Србије, одонуд Мораве па до границе, према Бугарској.

И западне и средње и источне планине имају своју северну и своју јужну полутину.

Да почнемо сад са западним планинама.

Од огромне громаде Црногорских планина, са које се бели Дурмитор уздиже до 2500 м. и Комови до 2300 м. и која је с југоисточне стране оивичена горостасним бедемом.

Јавор
по скици г. Ханцарије

планине Проклетије, један веома разривен и замршен сплет планински упућује се на североисток, Србији, достижући баш на самој граници њеној своју највећу висину, и то.

у Јавору (1700 м.) и Голији (1819 м.). На овим је планинама водомеђа Увца и Рашке с јужне и Моравице и неких притока Ибарских са северне стране. Од Јавора и Голије полазе два веша планинска, један западни и други источни; они обухватају целу водопаћу Моравичку, опет се за тим састају у Маљену, и чине тако јужну половину планина западне Србије. Овај је склоп планински прокинут само на једном једином месту и то клисуром Овчарско Кабларском, којом је истекло некадање пространо језеро, што је испуњавало водопаћу Моравичку; том клисуром отиче и данас вода Моравице и њених притока. У западном венцу планинском, на овоме крају, нижу се планине: Мучањ, Муртеница, Чигота и Торник, вецем којих иде водомеђа Увцу и великоме Рзаву; за тим долази пространа Златиборска висорава, са које се сливају воде: Дјетњом Моравици а Црним и белим Рзавом Дрини; на послетку долазе планине: Шарван, Тара, и Јелова Гора, на којима је водомеђа Дјетњи и Рзаву с једне и Дрини с друге стране. У источном су венцу планине: Велика Ливада, Чемерно, Троглав (1374 м.), Јелица (914 м.) и на којима је водомеђа Ибра и Моравице, за тим, клисуром растављени: Овчар (990 м.) и Каблар (893 м.), и, на послетку, Субјел (931 м.) и Козомор. Оба ова веша састају се у Маљен планини (800 м.), која се протеже са запада на исток, и на којој је водомеђа Колубари и Скрапелу. Западни венац одликује се особитим обилем у биљноме свету; на тој страни Србије налазе се њене највеће историје шумске, у којима преовлађују четинари а нарочито смрча и бор; пространа пак висорава Златиборска обраста је бујним и шитним суватима. И по источном венцу има шума и сувата, али тамо на више места истрче у вис и гол, камени, кречни врхови планински.

На западном крају Маљена уздиже се једна планинска громада од неколико планина, са које се воде рази-

лазе на све стране, које разним притокама Дринским, које Колубари и Скрапежу. У тој су громади Повлен, Јабланик и Медведник. Повлен је међу њима најмањег пространства али је највиши (1272 м.) и прилично јако издвојен; Медведник је нижи (1042 м.), али се одликује не само великом дужином него и особитим, тешким оцртом, по коме се одмах да познати, гледан ма са које стране и ма из какве даљине. Јабланик је у овој громади најнижи (823 м). Због велике усиптости Повлен је остао без биљнога покривала и само његови нижи огранци обрастли су шумом; Медведник пак сав је под шумом а на Јабланику има ливада и по највишим му местима. Од ове громаде полазе сад два ланца планинска, који обухватају долину Јадра и свршују се на Дрини. У левоме су ланцу планине: Прослоп (632 м.), Јагодња (731 м.) и Гучево, које силази у равницу Дринску испод Лознице; а у десноме су: Влашић, Цер (717 м.) и Видојевца (444 м.), којом се овај ланац изнад Лешнице свршава. Западном својом половином и преко веома узане подгорине Цер се спушта у Мачву, пространу равницу измеђ Дрине и Саве, која тако мален нагиб има, да воде, које се преко ње у Саву стачу, једва отичу. Источном пак полутином Цер и Влашић прелазе у валовиту, пространу подгорину, која се са највећом поступношћу спушта до саме Савске обале. Главна стабла ових планина обраста су шумом, али им је подгорина већином обделана.

Северну полутину планина средње Србије чине шумадске планине. Суворбор планина, која је као неко продужење Маљена, гради везу између ових планина и планина западне Србије. Шумадске планине испуњују онај четворокут између Мораве, Западне и Велике, и између Дунава, Саве и Колубаре.

Слет шумадских планина не одликује се великом висином; шта више, може се казати, да је ово најнижи

планински крај Србије. Главна грбина планинска у овоме сплету иде у правцу подновачкоме, са севера на југ, и у средини његове јужне половине издиже се највиша планина шумадиска: Рудник, са два врха, Великим (1104 м.) и Малим Штурцем (1031 м.). Недалеко од самога Рудника

Остраница
по слици од г. Ј. Милковића

а на западу му пада у очи Остраница, због свога оштрастог облика. Рудник је извориште највећих река шумадских: Груже, Лекенице, Јасенице, Љига и Деспотовице, које се од њега на све стране разилазе. У томе главном ланцу шумадскога планинског сплета, идући од Рудника на север, издиже се најпре Венчац (674 м.) и са њиме тесно везана Букуља (718 м.), за тим Космај (558 м.) и Авала (528 м.). Цео се овај ланац, у веома разветном оцрту, ванредно лепо

види са Сопота. ниске, брдеке, греде, изнад Пожаревца. Између западне подгорине овога ланца и источне подгорине Цера и Влашића пири се колубарска равнина; прва се спушта нешто наглије а друга се, тако рећи у равници расплањује. На југ од Рудника идући, овај се средњи ланац продужује планином Јешевачком и свршује Котленичком, према ушћу Груже у Мораву.

И ако у свези са Рудником, опет се, у неколико, као нешто засебно може сматрати сплет планински, који испуњује онај кут између Голиске и Велике Мораве, и то у толико пре, у колико спољашњим венцем те мреже иде водомеђа, са које се сливају све воде што овим кутом теку. Ова водомеђа са обема Моравама гради један доста правилан четвороугао. У томе спољашњем венцу находи се и највиша планина овога маленог сплета, а на име: Црни Врх (571 м.), изнад Крагујевца; од ње се на југ све у једноме низу издижу планине: Кременац, Самар и Тиква¹, од којих се издвајају поједина ребра планинска између река, што теку на исток Великој и на југ Голиској Морави.

Шумадија је добила своје име од непрегледних, поглавито растових шума, које је покриваху. Данас су те шуме јако проређене или и са свим искрчене. Пространијих шума има још у јужној половини Шумадије, а идући на север оне су све ређе и ређе. Некадање просторије шумске данас захватају њиве и ливаде.

Шумадискe планине, као северни део планина средње Србије, одвојене су долином Голиске Мораве од јужне полутине ових планина, којих је мрежа испунила простор између Ибра, Голиске и Биначке Мораве. Главни чвор у овој мрежи планинској јесте Копаоник. Копаоник је циновски скуп многих високих коса, висова и заравни, али кад му се разазна главни правац у простирању, види се да се пружа дужином од 50 Км. са севера на југ, мало само на исток скрећући. Највиши је врх Копаоника Сухо Рудиште (2106 м.). Са тога врха разгледаћемо видик, који нам се указује, пре но што почнемо описивати саме планине, које се од ове горостасне планине разилазе. Видик је веома простран и необично диван, и што је још дражије

¹ Овај се низ на картама бележи као Гледињска планина.

српскоме оку, он обухвата готово половину васколике српске земље.

Гледајући на исток, одмах, тако рећи под ногама нашим, видећемо ниску косу Лепенца (979 м.), која се продужује у Јастребац (1414 м.). Под Јастрепцем бели се с једне стране Крушевац а с друге Прокуље, у шитој Топлици. У истој правци, мало само северније, иза низа од разних висова уздиже се горостасна Стара Планина, крајња грана западнога Балкана; а право на исток гледајући, указује се оку нашем голетна громада, чудна изгледа; то је Суха Планина, која се спушта стрмо у Нишавску долину: под њом се бели Нишава и на њој Ниш. Као какво дуго, бело платно и Биначка је Морава на догледу. Још даље на југ дижу се планине, на којима је водомеђа беломе и црном мору. Ако се са Копаоника окренемо правце југу, видећемо пред собом Стару Србију. Косово Поље изгледа нам са свим равно; кроза њ вијуга Ситница, око њега је мрежа оних брда и коса, а изнад свега издиже се високо величанствена Шар Планина (3050 м.), највиша планина Балканскога полуострва, на којој ћемо и у сред лета видети големих, снежних, платна. Под самим Копаоником бели се Нови Пазар; над њиме се виде Ђурђеви Стубови; подаље пак, право на југ, у Косову, бели се Приштина. Ако се окренемо западу, сагледаћемо у даљини Црногорске планине, небројене пирамиде голога камења, које се дижу веома високо и које далеко надвишују Комови. Од Комова северу идући, ијак се читав сплет од коса и висова, изнад којих се под облаке диже бели Дурмитор. Од Дурмитора на север виде се Босанске средишне планине, које се, идући Сави, полагано слижавају и заглазе за наша подринска брда.

Остали део видика испуњује Србија, која нам с оваке висине изгледа мал не равна и готово скроз покривена шумом. Само по гдешто дижу се из тога зеленила виши

или нижи чукари; према западу Студеничка брда, за тим редом: Одвраћеница, Јашков Камен, Голија, Василин Врх, Мучаљ, врхови Златибора, Торник и Чигота; на северозападу висе се Овчар; мало на југоисто Рудник и Острвица, за тим Венчац, Космај и Авала; а на особито ведрој дану видећемо и ениску косу Фрушке Горе, као малени прамен од магле, и испод ње Дунаво. На северу затварају видик Карпати, којих јужне гране прелазе у нашу земљу преко Дунава, и распадају се ту у осредње па и високе косе и висове, међу којима особито у очи падају: Хомоље, Бељаница и Сто, а највише Ртаљ, изнад Бање алексиначке.

Од Копаоника на север идући издиже се Жељин (1822 м.) и Столови (704), који упиру баш у саму Мораву; на исток идући пружа се Лепенац, за тим Велики и онда Мали Јастребац; њихова подгорина испуњује сав даљи простор између Голјске и Бипачке Мораве и Топлице. На југоисток од Копаоника издваја се подугачак, али нижи и шири планински ланац, у коме су Голак и Карпина планина. Од овога се ланца опет издвајају појединачна ребра планинска, што се пружају попут Мораве а између Топлице, Пусте Реке, Јабланице и Ветернице; на њему је и водомоћа овим рекама: са источне и Ибру и Ситници са западне стране.

Планине главних брда на овоме крају и данас су већином под шумом, тако исто и њихова виша подгорина. По Копаоникљ и његовим северним наставцима поред друге горе има обилно и четинара, а високе заравни по њима обрасле су суватима. Нија подгорина сва је обделана; у њој роди особито добро и винова лоза.

Код планина источне Србије разгледаћемо најпре јужну половину њихову. Поменули смо већ, како са југоистока долазе у нашу земљу гране Рила и Витоша, громадних планина у предгорју Родопи и за тим гране западног Балкана, и како се оне већ пред уласком у Србију

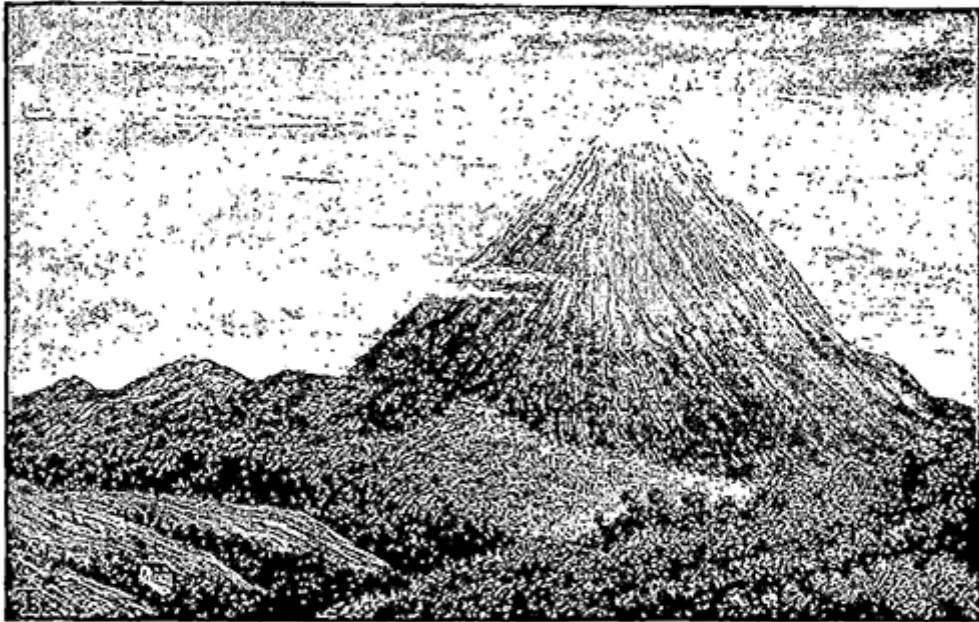
тако заплећу, да их је немогућно одвојити без дубљег геологиског проучавања. Гране Рила и Витоша достижу највећу висину на самој граници Србије у читавоме низу од висова, преко којих иде и водомеђа за Биначку Мораву с једне и Пшињу и Струму с друге стране. У томе низу висова највећи је Велики Стрешер (1931 м.), веома висока, правилна пирамида, изнад извора Врле реке, обрасла зеленом травом до самога врха. Прелазећи у Србију и разгледајући планине по овом југозападном крају њеном, прво ће нам пасти у очи горостасна планинска громада, веома гломазног облика, којој готово све падине изгледју пре као неки каменити, сиви, без мало управни зидови, но као планинске стране: то је Суха Планина, која и онако висока, још виша изгледа тиме, што је са свих страна опкољена речним долинама, те се од сваке стране тако

Суха Планина
гледана од Ниша, по скици проф. В. Карића.

рећи из основе види. Највиши је врх на Сухој Планини: Големи камен (1980 м.). Стара Планина издиже се границом Србије одонуд Нишаве, она се зове друкчије и Чипровачки Балкан; на њој је највиши врх Миџор (2240 м.): то је управо највиши врх и целе Србије. Од Старе Планине баш испод самог Миџора издваја се једна грана право на запад; она се још у почетку своје дели на два

ланца: десни скреће на северозапад, и испуњује сав простор између Трговишкога и Сврљишког Тимока, имајући у средини високу зараван Тресисбабу (674 м.); леви ланац, под именом Гулијанске планине (1045 м.), иде упоредо са Нишавом, као водомеђа овој реци и Сврљишкоме Тимоку, и, пошто се провуче између Грамаде и Сићева, свршује се са Љутим врхом (767 м.) изнад Ниша. Упоредо са овим ланцем а северно од њега иду два друга, растављена долином Моравичком: први полази изнад Књажевца и у њему су: Давидовачка планина, Оштра Чука и Озрен, изнад

Ртањ,
гледан од Честоброднице, по скици г. Хапцарлије.

Алексинца; други иде десном страном долине Моравичке и почиње планином Тупижицом (1218 м.), а у средини му се, према Озрену, уздиже кршни Ртањ (1563 м.), као какав горостасни гранични камен; између северне и јужне половине планина источне Србије. Највиши вис Ртања зове се Шиљак (1563 м.), а има облик правилне, камените пирамиде, која изгледа као да је руком срезана. Око ове пирамиде често се нађе какав облачни прамен, каткад и на иначе

са свим ведроме дану. И Ртањ као год и Суха планина, имајући око себе све само ниже брегове, види се и познаје из веома велике даљине.

Сва три ова ланца везана су низом онижних висова, на којима је водомеђа Морави и Тимоку, коме је и много ближе примакнута.

Преко превоја св. Петке прелазимо сад на северну полутину планина источне Србије. Те нам је планине најзгодније разгледати са Стола (1174 м.), од кога се оне разилазе и граде као неку петозраку планинску звезду, и уз то пет пространијих речних долина. На југозапад од Стола полази Црни Врх (880 м.) и за тим Голубињске планине¹ на којима је највиши врх Малиник (1142 м.). На запад полази Бељаница, као водомеђа, најпре Млави и Ресави, и за тим пошто скрене на север, као водомеђа Млави и В. Морави. На Бељаници је највиши врх Лисац (1321 м.), који се издиже на њеном најисточнијем крају, изнад Жагубице. На северозапад иду Хомољске планине (највиши врх 788 м.), као водомеђа Млави и Пеку; на север иду планине на којима је водомеђа Поречкој реци и Пеку, и то најпре Гарван (955 м.), за тим Старица изнад Мајданпека; која на послетку прелази у Голе планине, један ланац, што иде упоредо с Дунавом. На североисток, преко Дели Јована (1148 м.), пружа се Мироч планина. Сва четири ова ланца долазе крајњим својим гранама до Дунава, и идући са запада на исток, свршавају се на њему са све већом висином и све стрменитије, тако, да се Штрбац, у Мирочу, спушта као какав зид од 789 мет. висине, у Казан, познати теснац Дунавски.

Негледајући на омање долине, које су прориле овај сиплет планински, ми видимо тамо пет повећих долина, а

¹ После дугога устезања лисац је се на послетку решио да и сам да прво грађанства овоме имену, пошто га је нашао на многим па и врло раним картама а на послетку и у Вуковој: географическо статистическом описанију Србије од године 1827.

ВИШНСКИ ОБЛИК

на име: Поречко-Речку, Печку, Млавску, Ресавску и Цриоречку долину. Ове се долине и саме зракасто разилазе од једнога срединга и шире се између оних пет планинских ланаца.

У таблани што сад иде, доносимо преглед планина досад поменутих:

РЕД.	ПЛАНИНА	ВИСИНА У МЕТР.	РЕД.	ПЛАНИНА	ВИСИНА У МЕТР.
1.	Мидор (Стар. план.) . . .	2.240	23.	Лепенац	979
2.	Сухо Рудниште (Коласи). . .	2.103	24.	Гарван	955
3.	Голви Камен (Сух. па.) . . .	1.980	25.	Субјел	931
4.	Велики Стрешер	1.937	26.	Јелка	914
5.	Мезли	1.822	27.	Каблар	893
6.	Голдја	1.819	28.	Црни Врх (Хомол)	880
7.	Јавор	1.700	29.	Јабланик	823
8.	Шљива (Ртањ)	1.563	30.	Маљев	800
9.	Јастребац	1.414	31.	Штрбац	789
10.	Троглав	1.374	32.	Хомолске планине	783
11.	Басац (Веланица)	1.321	33.	Јагодња	731
12.	Ваково	1.294	34.	Букуља	718
13.	Повлеп	1.272	35.	Цер	717
14.	Тушканица	1.218	36.	Венчац	674
15.	Сто	1.174	37.	Тресњаба	674
16.	Дели Јован	1.148	38.	Љути Врх (изнад Нише)	667
17.	Макине	1.142	39.	Прослоп	632
18.	Вел. Штурџац (Рудн.)	1.104	40.	Црни Врх (крат.)	571
19.	Гулајанска планина	1.045	41.	Космај	558
20.	Медведић	1.042	42.	Авала	528
21.	Малн Штурџац (Рудн.)	1.031		Видојеница	444
23.	Овчар	990			

Јован М. Поповић

НЕИМАРИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ЗАДУЖБИНА ВЕЛИМИРИЈАНУМ

ИЗДАЊЕ КЊИЖАРНИЦЕ РАДОМИРА Д. ТУКОВИЋА
БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ

Стојан Новаковић

СТОЈАН НОВАКОВИЋ

Стојан Новаковић је рођен у Шапцу 1 новембра 1842 године, где је учио основну школу и неколико разреда гимназије, затим је гимназију довршио и лицеј свршио у Београду. Није нигде на страни студирао.

Био је професор гимназије, чувар Народне библиотеке, професор Велике школе. Није му било ни 30 година, кад га је Јован Ристић узео у свој кабинет као министра просвете. Затим је још једном, седамдесетих година, био министар просвете, али су оба министровања била кратка. Кад је образовано напредњачко министарство октобра 1880 год., ушао је у њега као министар просвете и остао све до 1883. У кабинету Гарашанина 1884-5 био је министар унутрашњих дела једно време. Октобра 1886 постављен је за посланика у Цариграду и остао на том положају све до октобра 1891. Тада је стављен у пензију, и као пензионер, са угледним књижевницима, оснива 1892 Српску књижевну задругу, којој је био и први претседник управе. 1894 постаје државни саветник па потом Претседник државног савета. У јулу 1895 образује владу после пада владе Н. Христића и остаје на управи до децембра 1896. У октобру 1897 понова је постављен за посланика у Цариграду; остао је на том положају до пролећа 1900 кад је премештен за посланика у Париз. Али је у Паризу остао свега пола године. У јесен, 1900 г., је премештен за посланика у Петроград, где је био све до јесени 1905 год. кад је стављен у пензију. Од тада се није враћао у активну службу, осим што је 1909 у фебруару, после анексије Босне и Херцеговине образовао коалициону владу. Од 1903 год. је с једним кратким прекидом (1906 — 1907) био народни посланик. У децембру 1908 је био слат у Цариград у нарочитој поверљивој мисији, а на Лондонској конференцији (1912—13) је био претседник наше делегације, која је водила преговоре о миру с Турцима. Умро је напрасно у Нишу 4 (17) фебруара 1915 године.

Био је члан и претседник наше Академије наука, дописни члан Париске академије наука, члан Академије у Петрограду и Кракови. Имао је везе са Руским археолошким институтом у Цариграду. У сталним је везама био са Фрањом

Рачким, Ватр. Јагићем, К. Јиричеком, Ф. Миклошићем. Био је стално у одборима Коларчеве и Чушићеве задужбине.

Интензивни национални рад Новаковићев почиње у Цариграду 1887 године. Ту се штампа први буквар за српске школе у Македонији, отварају се српске школе, најпре основне, па средње. Тешко је дакле замислити колико је требало напора и борбе да се српском живљу у Македонији извојују српске школе, српски свештеници, српски учитељи. Новаковић се пуних пет година, као посланик у Цариграду, посветио организацији и развијању српске пропаганде у Македонији. За време свог посланиковања у Цариграду, Новаковић се зближава лично са многим угледним Русима, пок. Нелидовом и другима, и задобија их за нашу ствар, па и сам постаје велики русофил. Пријатељ Русије и Руса, Новаковић искоришћује промену опште ситуације у Европи — која више нија била таква да смо морали бити предани на милост и немилост Аустрији — да као претседник напредњачкога министарства да својој влади и странци чисто русофилски карактер и ако је она дотле била оријентисана у другом правцу, тај преокрет је у њој учинио Новаковић. Што се тиче националнога рада, Новаковић га је продужио све до смрти, радећи за српство у Македонији и као посланик у Петрограду, где се стално код руске владе заузимао да се српски интереси у Македонији заштите.

О уједињењу пак, Новаковић је увек мислио, и на њему радио. После анексије Босне и Херцеговине, његова коалициона влада припрема потребне законе и полаже основу раду који ће да омогући српску победу у Балканском рату. Пореклом из Херцеговине, Новаковић 1913 г. одлази са Скерлићем да види Сарајево, Мостар, Дубровник, где је свуда одушевљено дочекан и где се свуда искоришћује његово присуство да се манифестује јединство. Последњи штампан рад Новаковићев на француском, публикован је по његовој смрти у *Revue de Paris* и носи назив „Le problème Yougoslave“. Ту Новаковић, у најтежим моментима великог рата, претсказује уједињење наше и доказује да се уједињење Срба, Хрвата и Словенаца мора испунити. А последњи писани рад његов, који није стигао да доврши, и чији је рукопис од непријатеља уништен 1915 у Нишу, био је један историјски роман о Нејаком Урошу.

Године 1909 фебруара 23, као што је напред напоменуто, саставио је Стојан Новаковић, концентрациону владу у

коју су ушли од радикала Пашић, Стојан Протић, Милован Миловановић и Светозар Милосављевић, од стране самосталних радикала Љуб. Стојановић и Јаков Продановић, а од стране либерала Стојан Рибарац.

Можда у новијој историји Србије, до тога времена, није било тежега тренутка од онога, у коме се налазила Србија на почетку 1909 године, због извршење анексије (у октобру 1908) Босне и Херцеговине од стране Аустроугарске. Анексиона криза била је на врхунцу, те се свакога часа могао очекивати сукоб са великом суседном монархијом. Требало је много такта и мудрости, да се сукоб избегне, а да се, по могућству, сачува углед Србије, коју је Аустроугарска на све могуће начине желела да понизи.

Односи Србије са суседном монархијом погоршали су се од доласка на престо Петра Великог Ослободитеља. Дотле потчињена политички и економски, од доласка краља Петра Србија показује отворену тежњу, да се економски еманципује. Трговачки уговор с Немачком пред крај 1904, склапање царинске уније с Бугарском; скоро завршени преговори министра финансија Пачуа у пролеће 1905 око склапања зајма за наоружање и подизање железница; безобзирно натурање Шкодиних топова од стране Аустрије; енергично одбијање Србије, решена да сачува своју самосталност у питању наоружања, довели су, најзад, у јулу 1906 до царинског рата са Аустроугарском. Склопљеним трговачким уговором са Турком и Бугарском још у току те године, Србија је смишљеним и енергичним радом брзо нашла нове цијаче за своје производе. Закључени зајам у Женеви пред крај 1906 омогућио је Србији, да се наоружа, не од Шкоде него у Француској, што је још више довело до затегнутости између оба суседа. И ако потпуно несређена изнутра, Аустроугарска мисли на експанзију споља. И ако је у Мирцштегу (у септембру 1903) дошло било до споразума између Русије и Аустроугарске у погледу Балкана, неуспех Русије у јапанском рату, аустриски државници желели су да искористе појачањем свог интереса на Балкану. И ако су у Аустрији владе Кербера, Гауча и Бека имале пуне руке посла, да измире Немце и Чехе; и ако су покушаји демократизирања аустриске половине довели до великих трзавица; и ако су незадовољни аустриски Немци тражили све више наслона на Немачку; и ако су Мађари тражили стално царинско подручје и мађарску војску; и ако су

Пољаци у Галицији тражили пунију аутономију, а јужни Словени упирали очи на Србију као на свој Пијемонт, нови аустриски министар спољних послова Ерентал, спрема опрезно али дрско анексију Босне и Херцеговине.

Не водећи рачуна о незадовољству српског народа у тим двома покрајинама, Ерентал је користећи се слабости Русије, иступио с почетка 1908 с планом за подизање такозване Сандачке железнице, која би омогућила Хабзбуршкој монархији несметано економско и политичко надирање у унутрашњост Балканског Полуострва. Русија је била запрепашћена, споразум у Мирџштегу поремећен, због чега је Русија већ у фебруару 1908 иступила са захтевом Дунавско - јадранске железнице, која би Србију преко Турске територије извела на Јадранско Море и довела у тешњу економску везу с Румунијом и Русијом. Али о овом захтеву Русије Аустрија није хтела да чује, те је онда иступила српска влада са новим пројектом пруге Дунав — Ниш — Приштина — Призрен — Јадранско Море у Медовском заливу. Младотурска револуција у јулу 1908 скинула је с дневног реда и један и други пројект. На место свега тога дошао је с почетка октобра 1908 проглас анексије Босне и Херцеговине.

Ерентал је флагрантном повредом једнога међународног уговора желео да прослави шездесетогодишњицу владе цара Фрање Јосифа. Проглас анексије изазвао беше силно узбуђење у целокупном српском народу. Велики митинзи у Београду, силно негодовање из унутрашњости Србије јасно су говорили, да су најшири српски народни слојеви готови да устану у одбрану повређеног међународног уговора. Српска влада улаже енергичан протест противу повреде 25 члана Берлинског уговора а Народна скупштина у октобру 1908 даје влади одрешене руке да предузме све нужне мере за одбрану повређених српских интереса. Министар спољних послова Милован Миловановић одлази у Берлин, Париз, Лондон и Рим; Пашић у Петроград, а Стојан Новаковић у Цариград. Изасланик Краља Николе Јанко Вукотић долази у Београд, одушевљено дочекан. Народно самопоуздање добива јачу снагу на глас да је не само Русија него и Енглеска против флагрантне повреде међународног уговора. Пред крај 1908 међународни односи затегнути су толико, да се већ почело да говори о могућности оружаног сукоба. У европским кабинетима говорило се о сазиву европске конференције, на којој

би се расправљало о новом стању на Балкану, створеном младотурском револуцијом. Енергична изјава немачког државног канцелара кнеза Билова, пред крај 1908 да ће Аустро-угарску безусловно помагати, створила је нову ситуацију. Енглеска и Француска саветују мирно решење. То исто је саветовала и Русија, истрошена финансиски ратом с Јапаном. На тајним седницама Народне скупштине, уочи католичке Нове 1909 године, Миловановић, министар спољних послова, истакао је, да Босну и Херцеговину не можемо добити на основу народносног начела, али да је српско питање постало европско питање и да је питање уједињења српског народа само питање времена. Цар Никола II рекао је Пашићу, да је Русија сада неспособна за рат, али Србија треба да се спрема и оружја. Практични политичар Пашић замерао је влади, што није одмах по прогласу анексије окупирала Сапчак, који је Аустро-угарска евакуисала по прогласу анексије. Пашић је даље тражио, да се за Босну и Херцеговину тражи аутономија под султановим суверенитетом, а под гаранцијом великих сила. Да би Србија изашла са што мањс штете из ове кризе, образован је у ту сврху, Велики народни кабинет под председништвом Стојана Новаковића. Али ни то није помогло. Српска влада по савету великих сила, изјавила је 30 марта 1909 да њени интереси променом стања у Босни и Херцеговини нису повређени.

Десет година по саставу Великог националног кабинета Србија је мировним уговором у Паризу добила пуну сатисфакцију ујединивши се са Хрватима и Словенцима у једну државу — краљевину Југославију.

Пред смрт Стојана Новаковића посетио га је српски угледни књижевник Ђура Јеленић у Нишу и том приликом му је Новаковић, осећајући да му се примиче крај живота, рекао ове родољубиве речи: „Мој сан, моја визија о Југославији већ су стављени на дневни ред. Ја сам стар и можда нећу доживети остварење овога нашега идеала. Али ти си млад и вероватно ћеш га доживети и тада: Поздрави ми ту моју и Штросмајерову Југославију, која је отпочела да се ствара од књаза Александра Карађорђевића и бана Јелачића још у Мађарској буни 1848 године“.

Новаковић је био велики патриота и редак ум.

Андра Николић

АНДРА НИКОЛИЋ

Књижевник, новинар, политичар, државник, рођен у Чачку 29 септембра 1853; умро за време рата у Паризу 18 септембра 1918 год.

Мати Андрина, једна разборита, отмена жсна, дала је своме сину лепо васпитање. Још као дечко, Андра је падао у очи по своме држању. Увек чист, учтив, послушан. Мајке су кориле своју децу: „Што се не угледаш на Андру?“ „Благо мајци с онаквим дететом“!

У школи, и у основној и у гимназији, Андра је био редовно најбољи ученик и по учењу и по понашању. Његови гимназијски професори прорицали су му сјајну будућност.

Која год му је књига дошла до руке, прочитао је. Читао је с пажњом и разумевањем. О свакој књизи коју је прочитао стварао је свој суд.

Рано је почео учење живих језика. Немачки, француски, енглески, руски Андра је научио сам из књига. Читао је и чешке и пољске писце.

По свршеној гимназији, Андра ступи на правни факултет на Великој школи београдској. Предло се озбиљно изучавању правних наука. Али није стао само на проучавању чувених правних писаца. Филозофија и социологија привлачила га је снажно.

Док су његови вршњаци пуштали срцу на вољу, тражили забаву по кафанама и јавним локалима, Андра се бавио студијама. Уз Шилера, Гете-а, Гогоља, Расина, Корнелија, Шекспира и Молијера ишао је Кант, Огист, Џон Стјуарт Мил, Волтер, Русо и др. Читао је и текао умни капитал.

Интересовала га је политичка економија и финансија. Желео је да упозна културно и економско стање српскога народа, масе народне у немањихкој држави. Марљиво је студирао Душанов законик и остале споменике средњевековне књижевности наше.

Прве године, када су на Великој школи расписане награде за Светосавски темат, Андра Никוליћ доби прву награду за своју расправу: „Економско стање Србије у XIV веку“. Професори Велике школе, који су оцењивали поднете темате, били су веома изненађени дубином погледа, јаком логицом и правилним суђењем младога писца. Малена обимом

али обилата зрелим мислима ово је била озбиљна студија књижевног радника.

С одличном сведоџбом школском свршени правник Андра Николић, не иде ни у Министарство правде ни у Министарство унутрашњих послова, већ право у Министарство просвете. Није тражио власт нити је мислио на чиновничку каријеру, већ је отишао тамо, где су потребни културни радници. Постављен је за професора у чачанској гимназији. Онда су у Србији свршени правници и техничари могли добити професорска места, јер није било довољно философа.

Професор српског језика у чачанској гимназији, Андра Николић, радио је са толиком вољом и умешности, да је глас о овоме младом професору одјекнуо по свима гимназијама у Србији. Другови су се дивили његовом раду и постигнутом успеху; ученици су били одушевљени својим професором. Није било његовог ученика, који није знао оно о чему се учило у школи.

Такав професор је био потребан престоници, Андра је премештен у Београд за професора у реалци.

Интелигентни даровити студент, Андра Николић, долазио је у додир с младим људима напредних мисли. Здружио се са њима и отпочео сарађивати на политичким и књижевним листовима. Књижевни прикази Андрина у „Раду“ Пере Тодоровића, привлачили су пажњу свих књижевника. С мало речи, пробраним, једрим и лаким стилем истакнута је вредност књиге; понекад је приказ зачињен лаким хумором.

Све дубље улазећи у политику, Андра заузима у политичкој организацији видно место. Радикална странка у којој је он међу оснивачима, уводи га у Главни одбор партијски.

Чланци Андрина у партијским органима, политичким и књижевним, носе расне одлике Андрина: једрину мисли, јасност, леп и лак стил.

Тимочка буна (1883) одводи пред преки суд и цео главни одбор радикала. С тешким оковима на ногама, чланови главног одбора, преведени под јаком оружаном пратњом из Београда у Зајечар, бране се јувачки пред крвавим судом. Пресудом, која је суду диктирана из Београда, Андра и Гига Гершић, као најјачи интелектуалци, ослобођени су. Издржане муке и унижавања нису заплашиле Андру; напротив, са још више основа осуђиван је режим, који је кривицом државне

власти, скинуо главе великом броју угледних грађана а више стотина послао у тешке тамнице.

Несрећно свршен рат са Бугарима (1885 год.) и развод брака између краља Милана и краљице Наталије, нагнаше краља Милана на промену режима. Он се прво мири са радикалима, дајући амнестију осуђенима због Тимочке буне. Затим утиче на опозиционе странке: радикале и либерале да утврде споразум; доводи их на владу. У то време постаје Андра Николић секретар Министарства просвете.

Министар либерал, начелник министарства напредњак. С неповерењем Министар гледа свога начелника; начелник избегава договор са својим Министром. И један и други остављају секретару одрешене руке у дневним пословима. Андра даје правац административним пословима; стара се да исправи погрешке ранијега режима, почиње распоређивање професора и учитеља. Раније гоњени професори и учитељи, мимо министра и начелника обраћају се Андри, да им даде места која су желели. Љубазан, предусретљив, Андра прима свакога лепо, и задовољава свакога у колико је то могућно.

Увек несталан у својим намерама, краљ Милан кида споразум радикала и либерала и после кратког огледа са самим радикалима доводи на управу земље реакционарну владу.

Нервозан, с прикривеним планом, краљ Милан приступи реформи устава. На изради устава учествује непосредно и посредно, и Андра Николић.

Чим је устав уведен у живот, краљ Милан силази са престола, остављајући га малолетном сину своме, пошто је најпре наименовао, у смислу устава, намеснике.

Радикална странка долази на владу. На слободним изборима, који су, по новом уставу, вршени тајним гласањем, народ је дао радикалној странци 90% гласова. Изабран је за народног посланика и Андра Николић. Још млад, лепих великих очију, правилних црта лица, финих манира и одмереног држања, био је најпријатнија појава међу посланицима. Смишљен у говору, пријатна гласа, Андра је и у клубу посланичком и у Скупштини био најсимпатичнији говорник. И опозиција га је с пажњом слушала. Он није изазивао полемику, али је са јаким разлозима побијао неоправдане нападе опозиције.

При првом избору државних саветника, као кандидат Народне скупштине, изабран је за саветника и Андра Николић.

А убрзо затим улази у владу као министар просвете и црквених послова. На тај положај долазио је Андра неколико пута.

Има политичких људи, има државника, који сеју идеје, остављајући другима да их изводе. Такав је био Андра Николић. Он није био онај, који се затрпава административним пословима, који врши размештање просветних раденика. Тај посао он је остављао особљу, коме је то стављено у дужност. Реформа школске наставе, рад на просвећивању народне масе, уређење односа између државе и цркве — тим се мислима бавио министар Андра Николић. Одлуке до којих је долазио у размишљању саопштавао је позваним органима у Министарству с налогом, да их разраде и настану на њихову извођењу.

Ако свака мисао министрова није обучена у лепо руво; ако је што остало неостварено није сва одговорност на њему. Као народни посланик, политичар вишега ранга, он је био заузет крупним пословима, често и великим бригама; као најјачи интелектуалац у влади, обично је по његовом предлогу давао правац државној политици. Ти су општи послови одводили Андру од ресорних послова у Министарству просвете; није стизао на све стране. Но опет се мора признати да је за министровања Андре Николића било у српској школи озбиљна рада, да нико није гоњен, да је однос цркве и државе био потпуно нормалан. Министар Андра уносио је свуда мир, па је свуда владао ред.

У једној влади Андра је био Министар иностраних послова. Својом лепом памећу и финим понашањем, чинио је јак утисак на дипломатски кор у Београду. А у спољној политици ишао је утрвеним путем, који су обележиле раније радикалне владе. Кад је доцније отишао у Париз као пуномоћни министар Србије, Андра је већ рутиниран дипломата. Није у њему гледан претставник једне мале државе, већ човек, који својим понашањем и памећу стоји на равној ноzi са претставницима великих држава.

С променом династије у Србији 1903 год. Андра Николић улази поново у Државни савет. На свима скупштинским изборима биран је за народног посланика. Велики углед који је имао међу својим друговима, народним посланицима, дигао га је на положај председника Народне скупштине. Пуних десет година, све до пред смрт своју, Андра је редовно биран за председника Скупштине.

И у најтежим приликама, и у часовима када су се пар-

тиске страсти највише разбуктале, у Народној скупштини није долазило до јачих инцидената између владине већине и опозиције, јер је претседник скупштине умео отклонити сваки судар. Ауторитативан парламентарцац, пун такта, обазрив према свакоме, подједнак у држању према радикалима и опозиционарима — Андра је уживао опште поштовање.

Окупација Србије, мучне вести које су допирале у Европу о патњама заробљенога српског народа; мала вероватноћа у скори свршетак рата; страховање да националне аспирације и оправдане наде српскога народа могу не бити потпуно задовољене: све је то притискивало душу овог племенитог човека. Заморен, малаксавао је све више; живот његов се гасио. Пред сам свршетак рата, онда, када се ратна срећа окренула на српску страну и српске савезнике, Андра Николић склопио је очи за навек. Умро је у срцу Француске, у Паризу. Није дочекао уједињење Срба, Хрвата и Словенаца. Сав је његов живот био испуњен радом за ослобођење и уједињење народно. То је била највећа и најлепша жеља његова.

* * *

На књижевном пољу Андра Николић, није дао онолико колико је могао дати, колико се очекивало од њега. Природна интелигенција и начитаност његова давали су основа веровању да ће Андра бити плодан књижевник и научник. Политика га је отргла од књижевног рада и бацила на друго поље. Што је на једној страни изгубљено накнађено је на другој: Андра Николић на политичком пољу радио је много и урадио је много. Снажном сарадњом његовом дошло се до остварења Југославије — велике и моћне.

Оно, што је Андра Николић дао књижевности српској оригиналних радова и превода, све је једро и ваљано. Чист језик и леп и лак стил: тиме се одликују сви књижевни радови Андрина.

Овај честити и умни Србин приложио је на жртвеник народне слободе свога идеалног сина. Пао је у борби са Аустријанцима 1914 г. на Суворору.

Д-р Лаза Пачу

Д-р ЛАЗА ПАЧУ

Било је и у Србији људи високе културе који су са стручног позива свог силазили на друго поље рада и ту показали велике успехе. Један инжињер постаје највећи државник, један научник светскога гласа био је одличан дипломата наш; доктор медицине показао сјајне успехе, уређујући државне финансије наше.

Д-р Лаза Пачу био је човек ретких способности. Велике интелигенције, неуморан у раду, прихватао се посла с пуном вером у успех. Кад је добро простудирао предмет који узима у рад, он га је обрађивао с великом истрајношћу. Умео је одабрати сараднике и на њих пренети одушевљење којим је сам био обузет.

Још за свога школовања у новосадској гимназији ударио је путем који је омладини указивао Светозар Марковић. Отишао је у Цирих на изучавање медицине. Колико је заволео позив којем се посветио, толико је и ван медицинских студија, тражио у изучавању народне економије решење проблема народног благостања. Српски студенти у Цириху дружили су се с руским емигрантима. Бакунин је био стожер око којег су се окупљали и Срби и Руси. Читање и тумачење Марксовог Капитала занимало је све напредне омладинце — студенте.

Под сугестијом Маркса и Бакунина, Лаза Пачу није се много двоумио да прекине медицинске студије, кад је био позван да се врати у Нови Сад, зарад издавања месечника *Страже*. Емигранти из Србије, млади школовани људи договарају се у Новом Саду, да покрену један журнал, социјалистичке боје. Зарад тога позван је био и Пачу. Њему, поданику Аустро-Угарске, би понуђено уредништво Страже. Примио је. Радио је. Стража је имала више претплатника у Србији него у Војводини. Уношена криумчарски у Србију (службено је био забрањен улаз Страже), изазивала је културни подмладак на опозицију режиму. Свакојачко, на молбу српске владе, мађарска влада угуши Стражу прогонством емиграната. Остала без сарадника, Стража је морала престати. Уредник њен, сâм, није ни покушавао даљи рад у том правцу. Враћа се Пачу на прекинути посао: оде у Берлин да заврши студије. С положеним испитима, с докторском дипломом, Лаза

Пачу дође у Београд да отпочне лекарску праксу. Општински лекар, а потом шеф општинског санитета у Београду, Пачу изађе на леп глас. Организовао је санитарску службу, чинио корисне предлоге, давао лепе савете, задовољан је био својим положајем; задовољна и управа општинска.

Другови и партијски пријатељи Пачу-ови, радикали познавали су организаторске способности Пачу-ове, препоручивали су га, те Пачу би позван у управу Државних монопола. На челу те јаке установе, управник монопола, Пачу убрзо показа да добар лекар може бити и добар шеф једне финансијске установе. Приходи од монопола појачаше се, служба је вршена тачно и савесно.

Честе политичке промене у Србији повлачиле су смењивање чиновника. И Пачу је излазио из државне службе, и враћао се у службу; више пута му је мењан положај. Био је комесар Народне банке, државни саветник, а у три маха министар финансија:

У једно време, кад је био ван државне службе, позван је био за управника новчаног завода Београдске задруге.

Увек, на свима положајима, Пачу је био врло марљив. Брзо се упознао с послом, прихватао га се озбиљно и вршио га с успехом. Плодан у идејама Пачу је енергично настојавао да их приведе у дело. По спољашности својој Пачу је одавао трома човека, док у ствари он је био у првом реду вредних људи.

На положају министра финансија Пачу је надмашао све оне који су пре њега управљали државним финансијама. Колико ли ће времена проћи још док држава наша добије новог Пачу-а!

С одличном репутацијом вешта и енергична организатора финансијских институција управник Државних монопола, Лаза Пачу, позвао је да државне финансије доведе у ред. Аљкавост у раду, спорост у прикупљању државних прихода, трошење без обзира на штедњу — све је то повлачило дефицит у државном буџету. Летећи дугови расту из године у годину; понеке крупне потребе државне неподмирене. Држава је стајала пред банкротством. Један даровит човек, пређе министар финансија, говорио је у ужем кругу: „Другог излаза нема из овога хаоса већ државно банкротство“.

У таквом је стању одиста била наша држава кад је Лаза Пачу дошао у Министарство финансија.

Радикална странка полагала је све наде у Пачу-а. Велики успех који је постигнут у управи Државних монопола храбрио је владу да ће Пачу наћи лека и болесним финансијама државним. Остављене су му одрешене руке: што буде предложено, биће усвојено.

Пачу је одабрао сараднике, скројио план, поделио посао. Радило се смишљено, убрзано, да се добије јасна слика финансискога стања државног. Стање је у истини било врло тешко. На министру је било да нађе лек болести.

С једним смелим предлогом Пачу излази пред владу и пред Народну скупштину: тражи се од пореских обвезника прирез 40% за покриће буџетског дефицита.

„То је трећи порез у години, који радикали ударају на народ!“ — стим речима дочекује опозиција овај предлог Пачу-ов. Иако је повећавање пореза и увођење нових приреза у свакој земљи и у свако доба непопуларно, овај Пачу-ов прирез примљен је без отпора. Радикална странка још је била врло популарна; министар Пачу, један од првака њених, са стеченим гласом у управи Државних монопола, био је изашао на велики глас: стекло се уверење да ће он, овим прирезом, излечити болесне финансије државне. „Да платимо и ову порезу, само да се једном дође до тога да држава на време одговара на сва оправдана потраживања“ — тако су говорили порески обвезници — радикали, којих је било по броју пет пута више него нерадикала. Ућутали се и опозиционари.

Приступило се и наплати заосталих пореза.

С вером у поштен рад владе, с јаком надом да ће се завести ред у државним финансијама: свесни дужности и обавезе према држави: и сељаци и варошани плаћали су и порез и прирез. Прикупљеним новцем пунила се државна благајница. Држава је опет редовно исплаћивала сва потраживања; исплаћивала је и стара дуговања.

Министар Пачу захтевао је енергично, чланови владе одазивали су се: највећа штедња проведена је у свима државним установама.

Место дефицита који се, у милионима, јављао сваке године у државном буџету, дође суфицит. Прикупило се било више него што се потрошило. Из године у годину државни приходи надмашају расходе. Готовина државна расте.

У Балкански рат Србија је ушла добро наоружана. Војска је била снабдевена, добро опремљена. Све су набавке одмах исплаћиване готовим новцем. Свога савезника, Црну Гору, Србија је за време рата снабдевала муницијом, храном и новцем.

Кад је Србији наметнут рат 1914 године, војска српска била је већ заморена, ратна опрема у многоме дефектна; али државна благајница још није била пресушила.

Од 1912 године Србија је готово непрекидно била у ратном стању. Жртве њене у крви биле су врло велике, материјални издаци ишли су се на стотине милиона.

Само је министар Пачу могао припремити те милионе и ставити их отаџбини на расположење. Само је тако снабдевена Србија могла из два рата изаћи као победилац и у трећем рату дати дуг отпор много надмоћнијем непријатељу. Јуначка војска српска не би могла издржати оне силне напоре да није била добро опремљена, да није уредно снабдевена храном. Заслуга је то министра финансија, д-ра Лазе Пачу-а.

Лаза Пачу долазио је у ред најтрезвенијих људи у радикалној странци. Глас о великим успесима његовим у државним финансијама пронео се кроз све редове, допро је и у најзабаченија села у Србији. Објективан, Пачу је у говорима својим био јасан и убедљив. Није располагао реторским фразама; говорио је искрено, документовано. Његови су говори готово увек остајали без приговора.

Није Пачу био агитатор. Није он силазио у народ, нишао на партиске зборове. Теже задатке је он имао иза себе. Док други агитују и говоре, он је смишљао, радио и изводио у корист државе оно што је смислио.

У Народној скупштини, у посланичком клубу, у главном одбору партиском, Пачу је својим говорима придобијао за своје мишљење и оне који су дотле били друкчијега мишљења. Гвоздена логика његова обарала је супротна мишљења.

Некадашњи социјалиста, од оснивања радикалне странке до краја живота свога, Лаза Пачу био је; и поред свога имена туђега порекла, велики Србин и одличан патриота. Тешко болестан до последњег часа свога живота Пачу је вршио дужност министра финансија.

*

Пачу је био редак по својој стручној спреми, редак по темељитости те спреме. Био је редак и по методи, којом је

умео научити и проучити предмете за које се у школи није спремао. Он је један од ретких примера шта све може учинити човек самоук и без потребног стручног школовања на томе пољу, кад има довољно јаку свест да позна шта му још треба, снажну вољу и онакву памет, какву је имао Пачу.

Пачу-ов мудро смишљени рад на санирању српских финансија у предратној Србији омогућио је српској војсци успешно вођење ратова и тиме је стекао велику славу својој отаџбини и нацији.

*

Д-р Лаза Пачу рођен је у Чуругу у Бачкој, 1. марта 1855; умро у Врњцима 12 октобра 1915.

4

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. КОМЕНТАР ЗАКОНА О СТАНОВАЊУ И ОДРЖАВАЊУ ЗГРАДА
Невенка Петровић
Београд: Пословни биро, 2017.
2. КОМЕНТАР ЗАКОНА О ПРОМЕТУ НЕПОКРЕТНОСТИ И
ЗАКОНА О ПОСРЕДОВАЊУ У ПРОМЕТУ И ЗАКУПУ
НЕПОКРЕТНОСТИ: СА ПРИЛОЗИМА
Божо Н. Вукчевић, Славица Јанојлић
Београд: Пословни биро, 2016.
3. КОМЕНТАР ЗАКОНА О ЗАПОСЛЕНИМА У АУТОНОМНИМ
ПОКРАЈИНАМА И ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
Жељко Албанезе
Београд: Пословни биро, 2016.
4. КОМЕНТАР ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ
Радиша Роскић
Београд: Пословни биро, 2016.
5. КОМЕНТАР КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА: СА СУДСКОМ
ПРАКСОМ, РЕГИСТРОМ ПОЈМОВА И ТАБЕЛАРНИМ
ПРИКАЗОМ СВИХ КРИВИЧНИХ ДЕЛА
Светислав Р. Вуковић, Гордана Станојчић
Београд: Пословни биро, 2016.
6. ИСТАНБУЛ ИСТАНБУЛ
Бурхан Сонмез
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2016.
7. СКРИВЕНА КАМЕРА
Лидија Димковска
Нови Сад; Зрењанин: Агора, 2016.
8. ПОГРЕШНО
Ђорђе Д. Сибиновић
Нови Сад; Зрењанин: Агора, 2016.
9. ЧОВЈЕК КОГА СУ ВОЉЕЛИ АНЂЕЛИ
Вујица Огњеновић
Нови Сад; Зрењанин: Агора, 2016.
10. ЈЕДАН МОГУЋИ ЖИВОТ
Иванка Косанић
Нови Сад; Зрењанин: Агора, 2016.
11. ФИЛОЗОФИЈА ЕНТРОПИЈЕ: ФИЛОЗОФСКА СТУДИЈА
Никола Кајтез
Нови Сад; Зрењанин: Агора, 2016.
12. ГРАДОВИ КУЛТУРЕ: ГЛОБАЛНА ПЕРСПЕКТИВА
Дебора Стивенсон
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2016.

13. LA SANS PAREILLE: ЉУБАВНИ РОМАН СА ДОДАЦИМА
Милицав Савић
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2016.
14. СУНЦЕ ОВОГ ДАНА: ПИСМО АНДРИЋУ
Владимир Пиштало
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
15. ОЗБИЉНА ИГРА
Јалмар Седерберг
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
16. ЕПИЗОДА ИЗ ЖИВОТА ПУТУЈУЋЕГ СЛИКАРА
Сесар Аира
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
17. СТИД
Сантјаго Ронкаљоло
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
18. ПТИЧЈИ СУД
Агнес Раватн
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
19. У КУХИЊИ СА ЗЕВСОМ
Ђорђе Писарев
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
20. ПОСТАЈАТИ ДРУГИ: ЦРЊАНСКИ, МАТИЋ, АНТИЋ :
РАЗГОВОРИ
Драшко Ређеп
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
21. ДНЕВНИК ЧИТАОЦА 2: ОГЛЕДИ, КРИТИКЕ, ОПАЖАЊА И
ОСВРТИ
Милан Р. Симић
Нови Сад; Зрењанин: Агора, 2017.

PREPORUČUJEMO

1. Feliks Naumovič Arski: **PERIKLE** / Beograd: Evoluta, 2017.

Preuzeto sa sajta: <http://www.evoluta.rs/product/perikle/>

Govorili su da „grmi i seva“ kada on govori, ili da „nosi na jeziku strašnu munju“.

Po Tukididu, glavni razlog Periklovog uspeha nije bila govornička veština, već ugled koji je stekao svojim skromnim načinom života i nepotkupljivošću, kao i to što, bez obzira na moć koju je imao, svoju imovinu koju mu je otac ostavio, nije uvećao ni za jednu drahmu.

Svu snagu i ugled usmerio je na to da Atinu učini vodećom državom helenskog sveta. U to ime potpuno se predavao državičkim poslovima, odbijao pozive na zabave i živeo je skromno, sa sredstvima neophodnim za život porodice.

2. Stefan Stefanović Mokuljski: **VOLTER** / Beograd: Evoluta, 2017.

Preuzeto sa sajta: <http://www.evoluta.rs/product/volter/>

Volter je dao pečat svoje misli celom prosvetiteljskom pokretu XVIII veka, koji se često ne naziva zabadava Volterovim vekom.

Obdaren sjajnim umom i retkom spisateljskom mnogostranošću, bio je u isto vreme pesnik i dramski pisac, romanopisac i satiričar, publicista, istoričar i filozof. Delovao je u svim oblastima ljudske misli, ispoljavajući u svakoj od njih veliki slobodouman podstrek i vatrenu političku narav. Izuzetno nadaren popularizator, učinio je duhovnom potrebom Francuske, a i drugih evropskih zemalja, mnoštvo ideja, za čije širenje i razvijanje treba da zahvalimo upravo njemu, iako on često nije bio njihov tvorac.

Volter je i „takmac Euripidov“ (tragični pesnik) i „Eratin nežni drug“ (lirski pesnik) i „Tasov unuk“ (epski pesnik) i „sin Moma i Minerve“ (satirik i humorist), smatrao je Puškin.

Voltera su podražavali kao epskog i lirskog pesnika, kao pisca romana i drama, kao istoričara i publicistu. S druge strane, njegov uticaj ispoljio se u opštem pravcu društveno-filozofske misli i uopšte duhovne kulture različitih evropskih zemalja, koje su se postepeno uključivale u krug ideja francuske prosvetiteljnosti. Njegovo ime svuda je bilo simbol prosvetiteljnosti, iz njegovih usta su hiljade i hiljade ljudi prvi put slušale nove reči koje su izražavale velike oslobodilačke ideje trećeg staleža. Stepent Volterove popularnosti u ovoj ili onoj evropskoj zemlji uvek je bio svojevrsan barometar društvene svesti demokratskih krugova tih zemalja.

„Izobličavanja“ Voltera, a zajedno s njim i ostalih francuskih prosvetitelja, prihvatili su se u to doba još skorašnji volterijanci. Tako Fonvizin već 1788. godine naziva Voltera i ostale filozofe šarlatanima, kod kojih se „srebroljublje spaja sa besprimernom taštinom“.

3. Mihael Nurdberg: **DINAMIČNI SREDNJI VEK** / Beograd: Evoluta, 2011.

Preuzeto sa sajta: <http://www.evoluta.rs/product/dinamicni-srednji-vek/>

„Mračno doba“, „duga, tamna noć u kojoj zablista tek po koja zvezda“ – tako se, najčešće predstavlja srednji vek. Taj dugi vremenski period u evropskoj istoriji postao je sinonim za primitivizam i zaostalost, bedu i nasilje, intelektualnu tamu i sujeverje. Takve predrasude uspešno pobija istaknuti švedski istoričar Mihael Nurdberg (1930) u izuzetno zanimljivoj knjizi *Dinamični srednji vek*.

Autor knjige daje izuzetno živopisnu sliku života u Evropi između 11. i 16. veka. Srednji vek se pokazao inovativnim na polju duhovnosti, intelekta, u oblasti politike, religije i nauke. Naročito je 14. vek obilovao umovima čije nam ideje i sada deluju vrlo odvažno i upadljivo moderno za ono vreme. Od 1275. do 1440. mogu se naći teze u manjoj ili većoj meri revolucionarnih ideja kod velikog broja mislilaca, pesnika, filozofa. Između ostalog, oni su branili stav da su svi ljudi po prirodi jednaki, da se plemenitost ne može naslediti, da najviši suverenitet u državi pripada narodu...

4. Luidi Ugolini: **ROMAN O NIKOLU MAKIJAVELIJU** / Beograd: Evoluta, 2011.

Preuzeto sa sajta: <http://www.evoluta.rs/product/nikolo-makijaveli/>

Makijaveli je rođen u Firenci, kao drugi sin Bernarda di Nikola Makijavelija, advokata (na dobrom glasu) i Bartolomee di Stefano Neli. Njegov život se može podijeliti u tri perioda, od kojih svaki čini posebnu i važnu eru istorije Firence. Njegova mladost je tekla istovremeno sa veličinom Firence kao italijanske sile pod vođstvom Lorenca Medičija, zvanog Veličanstveni. Pad Medičijevih u Firenci desio se 1494. godine, iste godine kada je Makijaveli stupio u državnu službu. Tokom njegove zvanične karijere Firenca je bila slobodna republika, i ovo stanje je trajalo do 1512. godine, kada su se Medičijevi vratili na scenu. Iste godine Makijaveli gubi svoju službu. Medičijevi su opet vladali Firencem od 1512. do 1527. godine, kada su ponovo izbačeni iz Firence. Ovo je bio period Makijavelijevog povećanog uticaja i vrijeme njegove literarne aktivnosti; umire par sedmica nakon istjerivanja Medičijevih u svojoj pedeset osmoj godini, 22. juna 1527, i sahranjen je u crkvi Santa Kroče.

5. Sergej Nikolajevič Durilin: **MIHAIL JURJEVIČ LJERMONTOV** / Beograd: Evoluta, 2017.

Preuzeto sa sajta: <http://www.evoluta.rs/product/ljermontov/>

Ovaj roman je, po sopstvenom objašnjenju pisca, „istorija duše“ čoveka koji je po plamenim mislima, po vrelim osećanjima i po težnjama svoje volje, bio tipičan za rusko društvo svoje epohe.

– Kompletan piščev životopis: stvarne okolnosti u kojima odrasta, mladalački zanosi i očaranost Puškinom, njegova povremena lakomislena radost i životni zamah, ali i duboka, pažljivo prikrivana tuga. Zatim školovanje, vojna karijera, potraga za smislom i srećom.

5

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД НОВЕМБАР–ДЕЦЕМБАР 2018. ГОДИНЕ**

1. ГОДИНЕ ВРАНА
Синиша Ковачевић
Београд: Вукотић медиа, 2018.
2. МОЈА БАКА ВАМ СЕ ИЗВИЊАВА
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2018.
3. МОЈА ГЕНИЈАЛНА ПРИЈАТЕЉИЦА: ДЕО 1.
Елена Феранте
Београд: Воока, 2016.
4. ПОНОЋНО СУНЦЕ
Ју Несбе
Београд: Лагуна, 2017.
5. ПРИЧА О ИЗГУБЉЕНОЈ ДЕВОЈЧИЦИ: ДЕО 4.
Елена Феранте
Београд: Воока, 2018.
6. ПРИЧА О НОВОМ ПРЕЗИМЕНУ: ДЕО 2.
Елена Феранте
Београд: Воока, 2017.
7. ПРИЧА О ОНИМА КОЈИ ОДЛАЗЕ И ДОЛАЗЕ И ОНИМА КОЈИ
ОСТАЈУ: ДЕО 3.
Елена Феранте
Београд: Воока, 2017.
8. ПРИЧЕ МИСТЕРИЈЕ И МАГИЈЕ
Ото Олтвањи
Београд: Лагуна, 2017.
9. СМОКВА
Горан Војновић
Београд: Ренде, 2017.
10. УБИСТВО КОМТУРА: ИДЕЈА СЕ УКАЗУЈЕ: ДЕО 1.
Харуки Мураками
Београд: Геопетика издаваштво, 2018.